

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra žurnalistiky

Obor Žurnalistika

**Funkce moderátora v televizních
zpravodajských pořadech,
kritéria jeho hodnocení.**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Milan Šmíd

Odevzdání: LS 2007

Praha 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

Prohlašuji, že práce má 77 381 znaků (s mezerami).

V Šumvaldě dne 18. května

Petra Bahounková

Přihláška bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	25-09-2006	-1-
Č.j. 10664	Příloh. 1	Skartační heslo:
Přiděleno		

méno studenta: Petra Bahounková

semestr: čtvrtý

Mediální zaměření: Rozhlasová a televizní žurnalistika

Název práce: Funkce moderátora v televizních zpravodajských pořadech, kritéria jeho hodnocení.

Základní vymezení tématu (základní hypotéza):

Vymezení funkcí moderátora televizních zpravodajských relací, tendence vývoje role moderátora zpravodajství.

Teze bakalářské práce:

V úvodu práce se budu zabývat vymezením pojmu „moderátor“ v základní literatuře zabývající se studiem masových médií a masové komunikace.

V hlavní části práce vyložím vývoj role moderátora zpravodajského pořadu, současné tendence uplatňované ve zpravodajství, techniku projevu moderátorů, rozdíly mezi moderátory zpravodajských pořadů na veřejnoprávních a soukromých stanicích. Sledovaným obdobím tedy bude časový úsek od vstupu soukromých televizních stanic na českou mediální scénu (tedy od roku 1993) až do současnosti.

V závěrečné části se budu věnovat možnému budoucímu vývoji a funkcím moderátorské profese s přihlédnutím k zavedení digitálního vysílání.

Seznam základní literatury:

DeFleur, M.L. – Ball Rokeach, S.: Teorie masové komunikace. UK, Praha 1996

Garnerová, J. W.: Příručka pro pracovníky televizního zpravodajství. CNŽ, Praha 1999

Gibián, J.: Role moderátora televizního pořadu ve vztahu k divákovi. Diplomová práce, 1981

Kolektiv autorů: Televizní výkladový slovník A-Ž. ČST, Praha 1986

Kodex České televize: zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Česká televize, Praha 2003

Korda, J.: Úvod do studia televize. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2005

Kunczik, M.: Základy masové komunikace. Karolinum, Praha 1995

McQuail, D.: Úvod do teorie masové komunikace. Portál, Praha 2002

Maťašovský, P.: Funkční a psychologické aspekty práce moderátora v Televizních novinách. Postgraduální práce, 1980

Novák, P.: Neverbální komunikace moderátorů hlavních zpravodajských relací v českých audiovizuálních médiích. Diplomová práce FSV UK, 2003

Ósvaldová, B. – Halada, J.: Encyklopedie praktické žurnalistiky. Libri, Praha 2002

Reifová, I. a kol.: Slovník mediální komunikace. Portál, Praha 2004

Štručná pravidla pro volbu výrazových prostředků užívaných ve zpravodajských
elacích ČT. ČT, Praha 1999

Šmíd, M.: Média, internet, TV NOVA a já. ISV, Praha 2000

Jméno konzultanta: PhDr. Milan Šmíd

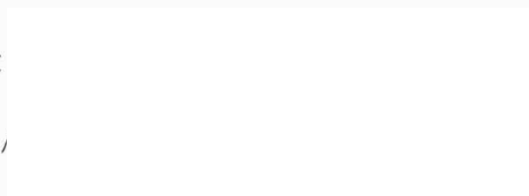
*(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve
stanoveném termínu odevzdá posudek na práci):*

Datum: 22.9.2006

Podpis studenta:

Podpis konzultanta:

Obsah

1. Úvod	8
2. Úvodem	9
3. Definice termínu „moderátor“ v odborné literatuře	12
4. Funkce moderátora v procesu sociální komunikace.....	14
5. Funkce moderátora v procesu masové komunikace.....	18
6. Význam moderátora jako osobnosti.....	21
7. Rozvoj zprostředkované interakce	23
8. Verbální komunikace moderátora	25
8.1. Přivítání.....	26
8.2. Čtení upoutávek	26
8.3. Studiové texty k reportážím	27
8.4. Živé vstupy a telefonáty	27
8.5. Krátké čtené zprávy	28
8.6. Obrazová zpráva	28
8.7. Upoutávky na další pořady	28
8.8. Rozloučení s diváky a předání slova.....	29
9. Zvuková stránka verbálního sdělení moderátora.....	30
9.1. Hlasová kultura	30
9.2. Artikulace.....	30
9.3. Ortoepie.....	32
9.4. Dýchání	34
9.5. Rychlost čtení.....	35
9.6. Hlas	35
9.7. Modulace hlasu	36
9.8. Důraz (větný přízvuk).....	36
10. Neverbální komunikace.....	37
10.1. Pohled očí.....	38
10.2. Výraz tváře.....	38
10.3. Gestikulace.....	39
10.4. Postoj těla.....	40
10.5. Vzdálenost, zaujímání prostorových pozic	40
10.6. Tělesný kontakt.....	40
10.7. Mimoslovní složky jazykového projevu.....	40
10.8. Fyzické aspekty vlastního zjevu, oblečení, vizáž	41
11. Vlastnosti moderátora zpravodajských pořadů.....	42
12. Události	46
12.1. Marcela Augustová	46
12.2. Roman Pistorius.....	47
12.3. Jolana Voldánová.....	47
12.4. Josef Maršál	48

12.5.	Iveta Toušlová.....	48
12.6.	Bohumil Klepetko.....	49
13.	Televizní noviny	50
13.1.	Pavla Charvátová	50
13.2.	Pavel Dumbrovský.....	51
13.3.	Lucie Borhyová.....	51
13.4.	Reynolds Koranteng.....	52
13.5.	Markéta Fialová	52
13.6.	Karel Voříšek	52
14.	1. zprávy.....	54
14.1.	Světlana Zárubová	54
14.2.	Petr Tichý.....	55
14.3.	Terezie Kašparovská.....	55
14.4.	Jiří Chum.....	56
15.	Závěr	57
16.	Summary.....	59
17.	Seznam použité literatury, zdroje	60
18.	Seznam příloh.....	62
18.1.	Příloha č. 1: Moderátorka Událostí Marcela Augustová (obrázek)	62
18.2.	Příloha č. 2: Moderátor Událostí Roman Pistorius (obrázek).....	62
18.3.	Příloha č. 3: Moderátorka Událostí Jolana Voldánová (obrázek).....	62
18.4.	Příloha č. 4: Moderátor Událostí Josef Maršál (obrázek).....	62
18.5.	Příloha č. 5: Moderátorka Událostí Iveta Toušlová (obrázek).....	62
18.6.	Příloha č. 6: Moderátor Událostí Bohumil Klepetko (obrázek).....	62
18.7.	Příloha č. 7: Moderátorka Televizních novin Pavla Charvátová (obrázek)....	62
18.8.	Příloha č. 8: Moderátor Televizních novin Pavel Dumbrovský (obrázek)	62
18.9.	Příloha č. 9: Moderátorka Televizních novin Lucie Borhyová (obrázek)	62
18.10.	Příloha č. 10: Moderátor Televizních novin Reynolds Koranteng (obrázek) .	62
18.11.	Příloha č. 11: Moderátorka Televizních novin Květa Fialová (obrázek).....	62
18.12.	Příloha č. 12: Moderátor Televizních novin Karel Voříšek (obrázek)	62
18.13.	Příloha č. 13: Moderátorka 1. zpráv Světlana Zárubová (obrázek)	62
18.14.	Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Petr Tichý (obrázek)	62
18.15.	Příloha č. 15: Moderátorka 1. zpráv Terezie Kašparovská (obrázek).....	63
18.16.	Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Jiří Chum (obrázek)	63
19.	Přílohy.....	65
19.1.	Příloha č. 1: Moderátorka Událostí Marcela Augustová (obrázek)	65
19.2.	Příloha č. 2: Moderátor Událostí Roman Pistorius (obrázek).....	66
19.3.	Příloha č. 3: Moderátorka Událostí Jolana Voldánová (obrázek).....	67
19.4.	Příloha č. 4: Moderátor Událostí Josef Maršál (obrázek).....	68
19.5.	Příloha č. 5: Moderátorka Událostí Iveta Toušlová (obrázek).....	69
19.6.	Příloha č. 6: Moderátor Událostí Bohumil Klepetko (obrázek).....	70

19.7.	Příloha č. 7: Moderátorka Televizních novin Pavla Charvátová (obrázek)....	71
19.8.	Příloha č. 8: Moderátor Televizních novin Pavel Dumbrovský (obrázek)	72
19.9.	Příloha č. 9: Moderátorka Televizních novin Lucie Borhyová (obrázek)	73
19.10.	Příloha č. 10: Moderátor Televizních novin Reynolds Koranteng (obrázek). 74	
19.11.	Příloha č. 11: Moderátorka Televizních novin Květa Fialová (obrázek).....	75
19.12.	Příloha č. 12: Moderátor Televizních novin Karel Voříšek (obrázek)	76
19.13.	Příloha č. 13: Moderátorka 1. zpráv Světlana Zárubová (obrázek)	77
19.14.	Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Petr Tichý (obrázek)	78
19.15.	Příloha č. 15: Moderátorka 1. zpráv Terezie Kašparovská (obrázek).....	79
19.16.	Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Jiří Chum (obrázek)	80

1. Úvod

Práci s názvem „Funkce moderátora v televizních zpravodajských pořadech, kritéria jeho hodnocení“ jsem si vybrala, protože současná odborná literatura toto téma téměř opomíjí. V současné odborné literatuře neexistuje žádná publikace, která by se celkově zaměřovala na moderátora televizního zpravodajství. Touto tematikou se v současné době zabývají pouze jednotlivé články v odborných periodikách.

Mým cílem tedy je přehledně zpracovat téma utříděním poznatků dříve vydaných publikací s poznatky nově publikovaných textů a doplnit je popisem trendů uplatňovaných v současné moderaci zpravodajství.

Ve své práci se zaměřím na úlohu moderátora v komunikačním procesu, na verbální a neverbální stránku jeho komunikace a vlastnosti, které by kvalitní moderátor zpravodajství měl mít, aby splnil svou úlohu ve vztahu ke své redakci i k publiku.

Vzhledem k širokému rozsahu tématu budu zkoumat pouze současnou moderaci hlavních zpravodajských pořadů na ČT 1, TV Nova a TV Prima. Sledováním období od vstupu soukromých televizních společností na český mediální trh by se téma práce příliš rozšířilo. Tato část tématu je však natolik rozsáhlá a zajímavá, že by se mohla stát hlavním tématem diplomové práce.

Při práci na tématu jsem použila základní literaturu zabývající se mediální komunikací a články v odborných periodikách. Při popisu a hodnocení moderátorů zpravodajství jsem využila záznamy zpravodajských relací.

2. Úvodem

Televize již od svého počátku usiluje o vytváření souborů relací (samostatných programových segmentů s nejrůznějšími druhy obsahů, forem a funkcí), které by splňovaly základní úkoly a funkce televize ve vazbě na celospolečenské publikum. Typické pro televizní vysílání je, že tyto relace (a jejich jednotlivé segmenty) jsou spojovány prostřednictvím živé osoby, která plní funkci divákova „společníka“.

Jejím úkolem je překlenutí bariéry, která vzniká mezi komunikátorem (televizí jako takovou) a recipientem, a to prostřednictvím přímé komunikace, nepřímým dialogem, usměrňováním jednotlivých programových segmentů. Dalším rysem televize je, že se snaží v co největší míře využít živou komunikaci, označovanou též jako komunikace z očí do očí, a to nejen při scelování jednotlivých programových částí do programových celků, ale i při tvorbě jednotlivých programových částí jako takových.

Všeobecně řečeno, k hlavním vlastnostem televize patří komunikace člověka s člověkem, a to v různých formách a s různými funkcemi. Zabýváme se především vlastnostmi komunikace dokumentované většinou publicistickými texty, promluvami, vystoupeními s monologickým či dialogickým charakterem. V této oblasti televizní komunikace postupně vznikly jednotlivé specifické televizní profese: hlasatelky a hlasatelé programu, reportéři, komentátoři a naposledy moderátoři.

Vystoupení člověka na obrazovce jako personifikace sociální komunikace má mnoho modifikací. Je to svérázná televizní činnost řídící se danými pravidly tak, aby měla komunikace přiměřený účinek.

„Přes usilovnou práci reportérů, režiséra a dalších talentovaných členů zpravodajského týmu, pověst televizní a rozhlasové stanice stojí a padá s výkonem několika jedinců, kteří se pohybují takřkajíc v přední linii. Dobrý moderátor může vylepšit image či hodnocení stanice a špatný je může naprosto zničit.“¹

¹ BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 125.

Doby, kdy zprávy přednášel hlasatel ve smokingu s kamenným výrazem ve tváři jsou dávno pryč. Dnes se televizní společnosti snaží své zpravodajství odlehčit a zbavit ho zbytečné formálnosti. Zpravodajství se stává osobnější, moderátoři jsou přístupnější a přátelštější.

„Jedním slovem, moderátor musí působit věrohodně. Divák musí věřit tomu, co moderátor říká, i tomu, že sám chápe význam toho, co říká. Člověk má někdy dojem, že někteří britští hlasatelé svým informacím příliš nerozumějí. Když někdy vidíte předního zprávaře moderovat televizní soutěž nebo uvádět zábavný pořad jiného typu, je vám zřejmé, že by tohle většina ambiciózních amerických televizních novinářů nikdy neudělala. Ti dobří se ze všeho nejvíc cítí jako novináři.“²

(Paul Cleveland, ABC NEWS)

Označení osoby, která čte zprávy a provádí diváky či posluchače zpravodajským pořadem, není jednotné. V Americe vznikl termín „moderátor“. Naproti tomu, ve Velké Británii jsou spíše používány termíny „hlasatel“ nebo „zprávař“. Z těchto označení vyplývá rozdílný uvaděčský styl, a jejich formy jsou napodobovány a modifikovány na celém světě. Všeobecně jsou britští hlasatelé zpráv považováni za seriózní a poněkud odtažitě autority. Jejich osobnost se nepromítá do zprávy. Američtí moderátoři působí přátelštějším dojmem. Zprávy pouze neuvádějí, ale i komentují.

Termín *moderátor* – v angličtině „anchorman“ od slova anchor = kotva – vyvolává pocit autority, nositel tohoto titulu díky své osobnosti a svým zkušenostem udržuje pořad pohromadě a jistým způsobem ho ukotvuje v realitě.

Hlasatel zpráv – v angličtině „newsreeder“ – je chápán méně osobně. Hlavní pozornost je zaměřena na zprávu, ne na osobu, která ji zprostředkovává.

Osobnost *zprávaře* – v angličtině „newscaster“ – se pohybuje mezi pojetím moderátora a hlasatele. Je více osobní než hlasatel, ale v menší míře

² Citováno dle: BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 125 – 126.

než moderátor. Na zprávaře je nahlíženo jako na osobu, jež nám milostivě předává informace přímo od zdroje.

V našem mediálním prostředí je osobnost provázející diváka zpravodajským pořadem nejčastěji označována jako moderátor/moderátorka.

3. Definice termínu „moderátor“ v odborné literatuře

Současná odborná literatura nenabízí jednoznačnou definici pojmu moderátor, potažmo jeho funkce a vlastností. Můžeme vycházet z překladu latinského slovesa *moderārī* = krotit, ovládat, mírnit. Moderátor je tedy někdo, kdo někoho ovládá, mírní a usměřňuje.

I. Moderátor je podle Praktické encyklopedie žurnalistiky „v rozhlase a televizi průvodce pořadem, obvykle besedou nebo diskusí, který jej uvádí, řídí a prezentuje. Je prostředníkem mezi diváky a účastníky rozhlasového či televizního pořadu. Moderátor je tvůrčí pracovník, který zpravidla spojuje několik tradičních rozhlasových či televizních profesí – redaktorskou, hlasatelskou, reportérskou, ale i komentátorskou a částečně také režisérskou a dramaturgickou. Uplatňuje se zejména v tzv. živém vysílání, převážně v pořadech typu magazínu. Moderátor interpretuje předem připravené texty, avšak značná část jeho produkce je zpravidla založena na osobité schopnosti improvizace, opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru, resp. v příslušné specializaci (např. moderátor hudebních pořadů – klasické či populární hudby).“³

II. „Moderátor v televizi je průvodce programu, obvykle besedy nebo diskuse, který relaci uvádí, řídí a prezentuje. Je zprostředkovatelem mezi účastníky televizní besedy a diváky.“⁴

III. „Diváci ztotožňují moderátora s relací a právě proto musí být moderátor vedoucí osobností celého tvůrčího týmu. Musí projevit svou účast na rozhovoru už tím, že své hosty pozorně poslouchá. Aktivní účast moderátora v rozhovoru je záštitou pro respondenta.“⁵

IV. V masové komunikaci je moderátor podřazen pojmu komunikátor. Slovník mediální komunikace definuje pojem komunikátor takto: „Komunikátor (též odesílatel, podavatel) v lineárních modelech komunikace ten, kdo je

³ ŠMÍD, Milan, MARŠÍK, Josef. Moderátor. In OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. 2nd compl. edition. Praha : Libri, 2004. s. 107. ISBN 80-7277-108-6.

⁴ Moderátor. In TESÁR, Ivan. *Televizní výkladový slovník*. Praha : ČST, 1978. Díl 2. s. 111.

⁵ MAGGEE, Bryan. *Technika televizního interview*. Praha : SPN, 1968. 31 s. 16.

průvodcem mediovaného sdělení a komu se zpravidla přisuzuje role iniciátora komunikačního chování.“⁶

V. „Dnešní moderátor provádí posluchače nebo diváka celou zpravodajskou nebo publicistickou relací. Uvádí jednotlivé příspěvky, vysvětluje je, glosuje, dává do souvislostí, formuluje otázky vlastním korespondentům nebo hostům, udržuje stanovený spád relace a usiluje o to být osobní jako v osobním spojení s recipientem, jeho zástupce ve studiu. Je to náročná publicistická funkce, protože její nositel musí být fotogenický a příjemný, i pohotový a znalý, aby postřehl souvislosti i tam, kde je recipient případně nepostřehne. Moderátor provádí recipienta celou relací, aby ji kvalitněji „naservíroval“, aby se novinářské informace neposkytovaly izolovaně, kuse, ale v souvislostech, které na současném stupni specializace lidské práce nemohou být známé většině respondentů.“⁷

⁶ JIRÁK, Jan. Komunikátor. In REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004. s. 105. ISBN 80-7178-926-7.

⁷ CHARVÁT, Juraj. *Proces redigovania : Náčrt náuky o redigovaní*. Bratislava : Tatrapress, 1991. s. 36. ISBN 80-85260-10-7.

4. Funkce moderátora v procesu sociální komunikace

„V souvislosti s personifikací (zosobněním) sociální informace, kterou moderátor zprostředkovává divákům, narůstá potřeba zaujmout a ovlivnit diváka.“⁸

Sociální informace je proces, ve kterém jsou oznamovány a vyměňovány informace. Komunikace je definována několika různými vzorci, nejobecněji ji však můžeme vyjádřit řetězcem:

komunikátor → obsah (vyjádření obsahu, komunikační kanály, směr komunikace, záměr komunikace) → příjemce

Moderátor jako komunikátor vybírá informace, volí její znakovou podobu a iniciuje komunikaci. Moderátor jako příjemce dekóduje zprávu z různých zdrojů a zahrnuje ji do obsahu svého vědomí. Obsah sociální komunikace musí být srozumitelný pro oba komunikační partnery, jinak komunikační spojení nenastane.

„V komunikaci má informační funkci nejen informace, ale i vztah, který existuje nebo se vytváří mezi komunikátorem a příjemcem, a prostředí, situace, okolí, ve kterém se komunikace odehrává.“⁹ Můžeme říct, že komunikační situace moderátora (jako komunikátora v sociální komunikaci mezi účastníky komunikace ve studiu – v případě zpravodajských relací i účastníků živých rozhovorů a telemostů) je záměrná. Spolu s celým štábem (režisérem, redaktorem) rozhoduje o zapojení ostatních komunikujících do komunikace. Komunikační situaci podřizuje efektu, který chce danou komunikací dosáhnout. Navozování těchto záměrných komunikačních situací ovlivňuje charakter a atmosféru komunikace.

„Základním modelem společenské komunikace je interpersonální komunikace. Sociálnost aktu spočívá v tom, že komunikátor i příjemce nevystupují jako neosobní články komunikace, ale zastávají specifické role.

⁸ BUČEK, Jaroslav. Moderátor televiznej publicistiky. *Otázky žurnalistiky*. 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 85.

⁹ ŽIBRITOVÁ, Gabriela. *Sociálna komunikácia*. Bratislava : Štát. pedagog. nakl., 1984. s. 22.

Komunikátor i příjemce nemusí obsah komunikace – informaci - v každém případě chápat a interpretovat totožně.¹⁰

Ve skupinové komunikaci je moderátor koordinátorem různých způsobů komunikace skupiny. Ve vztahu k účastníku komunikace (tedy bezprostřednímu příjemci, např. redaktorovi v živém vstupu či osobě na telefonu) má být jeho komunikace adresná, protože příjemce očekává bezprostřední reakci. Směrem k divákům je však adresnost komunikace moderátora mnohem nižší.

Pro komunikaci je důležitá sociální informace. „Sociální informace je dynamická, proměnlivá kategorie. Komunikační proces ovlivňují tyto vlastnosti sociální informace:

- informace má vztah k jevům objektivního světa, vzniká jako výsledek uznávacího procesu,
- informace musí být vyjádřená, znak přijatý recipientem v něm vyvolá soubor reakcí
- informace vyžaduje přenos od smyslových kanálů komunikátora k smyslovým kanálům příjemce,
- informace musí mít význam v rámci společenského dosahu
- informace svým charakterem podmiňuje charakter komunikačního procesu.“¹¹

Moderátor (jako osobnost s nejvyšší mírou personifikace sociální informace) ve svém komunikátu sociální informace pro diváka vybírá a zpracovává. Informace, kterou recipient získá je výsledkem poznávacího a selektivního procesu všech osob, jež jsou na komunikaci zainteresovány: moderátor, redaktor, režisér, dramaturg ad.

Výběr sociálních informací komunikátorem je ovlivněn mnoha faktory, jako jsou paměť, zájmy, tělesné a psychologické dispozice. Také příjem informace recipientem je omezován jistými faktory. Tyto faktory jsou označovány jako tzv. bariéry. Podle G. Žibritové bariéry v komunikačním procesu fungují a projevují se prostřednictvím osobnosti příjemce a při jejich analyzování je potřebné právě z osobnosti příjemce vycházet. Bariéry, jež

¹⁰ŽIBRITOVÁ, Gabriela. *Sociálna komunikácia*. Bratislava : Štát. pedagog. nakl., 1984. s. 27

¹¹ŽIBRITOVÁ, Gabriela. *Sociálna komunikácia*. Bratislava : Štát. pedagog. nakl., 1984. s. 26.

omezují komunikaci moderátora (který je součástí zprostředkované komunikace) můžeme rozdělit do několika kategorií:

- psychické bariéry: jsou podmíněny různými vlastnostmi a charakterem komunikátora (moderátora) a recipienta (diváka), mezi výrazné psychické bariéry patří stres (nadměrná psychická zátěž v procesu komunikace), předsudky, nedostatečná koncentrace, zaměření na jiná fakta atd.;
- subjektivní bariéry: se projevují v odlišných dispozicích, zájmech, názorech, postojích či formách chování;
- sociální bariéry: jejich původem může být sociální postavení příjemce, sociální bariéry zřetelně projevují v mediální komunikaci, kdy komunikátor (moderátor) zastupuje masové médium a zosobňuje sociální informaci před masovým publikem;
- informační bariéry: nastávají, když se v procesu komunikace dostávají k příjemci informace, které přesahují jeho vědomostní a znalostní úroveň;
- časový odstup od události, která je předmětem komunikace: jestliže je čas mezi konáním události a jejím vstupem do komunikačního procesu příliš dlouhý, mohou zastaralé informace, z nichž moderátor vychází, působit jako bariéra v komunikaci;
- bariéry spojené s kolektivním charakterem novinářské profese: na výsledku práce televizního moderátora se podílí celý tým pracovníků (redaktor, režisér, kameraman, editor), tyto bariéry pramení z nedodržování zásad kolektivní práce, ze sebeprosazování jednotlivých členů kolektivu, z nedostatku disciplíny či zájmu o konečný výsledek společné práce;
- bariéry plynoucí z procesu práce moderátora a požadavků na něj kladených: jsou způsobovány stereotypem činnosti moderátora, nedostatečným množstvím informací, se kterými vstupuje do komunikace, dominantním postavením moderátora vůči jeho komunikačním partnerům či nezohlednění potřeb recipientů.

„Moderátor v komunikátu určeném recipientovi (divákovi) zastupuje recipienta. Sociální komunikace je proto podřízená tématu a zaměření daného

komunikátu. Jestliže se forma jeho komunikační výpovědi nepodřídí obsahovému zaměření, účinnost výpovědi se i vlivem uvedených bariér snižuje.“¹²

¹² BUČEK, Jaroslav. Moderátor televiznej publicistiky. *Otázky žurnalistiky*. 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 88.

5. Funkce moderátora v procesu masové komunikace

Podle M. Kunczika nejsou masová média organizacemi s vlastní vůlí jednajícími se sociálními důsledky. Ve skutečnosti to za ně činí jednotlivci na vlivných postech podílející se na produkci masově mediovaných sděleních.

Během masové komunikace nedochází k vzájemnému ovlivňování mezi komunikátorem a recipientem. Zároveň však je cílem masové komunikace ovlivnění recipientů a jejich jednání.

„V procesu masové komunikace je materiál určený prvotně ke krátkodobému užití (tj. zprávy, zábava) produkován formálními organizacemi užívajícími vyspělé technologie s pomocí rozmanitých mediačních technik, jež jsou k dispozici současně velkému počtu osob (disperzní publikum), příjemců, kteří jsou pro masového komunikátora anonymní, a to veřejně, tj. bez omezení přístupu, jednosměrně, tj. komunikátor a recipient si nemohou vyměnit svá postavení, jejich vzájemný vztah je asymetrický ve prospěch komunikátora a je nepřímý (bez přímé vazby), a to vše s určitou periodicitou produkce, která je nabízena průběžně.“¹³

„Komunikace je tudíž jednáním, jehož cílem z hlediska komunikátora je přenos sdělení jedné či více osobám prostřednictvím symbolů.“¹⁴

Televizní moderátor je významným komunikačním prvkem. Pro masového diváka je středem zájmu a pozornosti.

Moderátor je v rámci masové komunikace zástupcem dané vysílací organizace. Svou komunikací a působením na recipienta tuto vysílací organizaci reprezentuje a jedná v jejím zájmu.

Mediální produkty reflektují významné události a jsou ovlivněny politickým a ekonomickým působením. Neočekává se od nich, že budou

¹³KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. s. 17. ISBN 80-7184-134-X.

¹⁴ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. s. 12. ISBN 80-7184-134-X.

vykonávat přímou moc ve vlastním zájmu, mimo sféry informování, komunikace či získávání pozornosti.

„Jestliže je interpersonální komunikace chápána jako komunikace, jež současně probíhá na různých kanálech, pak každá forma masové komunikace, pokud je posuzována z hlediska počtu užívaných komunikačních kanálů je limitovaná, omezenou komunikací.“¹⁵ Masová komunikace je spjatá s komunikací interpersonální. Interpersonální komunikace se zpravidla uskutečňuje v sociálních situacích, kdy vztah obou komunikátorů je osobní a obousměrný. Vztah mezi masovým komunikátorem a recipientem je pouze jednosměrný a ze strany recipienta není nijak závazný. Proto může recipient tento kontakt kdykoliv přerušit.

Dosáhnutí změny postoje recipienta – což je cílem masové i interpersonální komunikace – je účinnější v komunikaci interpersonální. Interpersonální komunikátor může totiž bezprostředně reagovat na recipientovy postoje a svůj komunikát během komunikace průběžně usměrňovat tak, aby u recipienta vyvolal požadovaný účinek.

„Pro moderátora v interpersonální komunikaci je nezbytný jasný záměr, kterým může v přípravné fázi své tvorby poznávat, hodnotit a osvětlit jevy tak, že v realizační části při masové komunikaci vyniknou jejich charakteristické rysy.“¹⁶

Masová komunikace má oproti interpersonální komunikaci jasnou výhodu: může totiž své komunikáty rozšiřovat velkému množství recipientů. Tato výhoda se však v případě nedokonalého zvládnutí tématu moderátorem stává nevýhodou. Pokud se moderátor pečlivě nezaměří na přípravnou fázi komunikace a nepronikne do tématu dostatečně hluboko, ztrácí u velkého počtu recipientů důvěru a uznání.

Důvěryhodnost komunikátora je přitom stěžejním faktorem k tomu, aby recipient sdělovanou informací přijal. Jestliže komunikátor, kterého divák považuje za důvěryhodného, sděluje informaci, jež se liší od divákova názoru,

¹⁵ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. s. 13. ISBN 80-7184-134-X.

¹⁶ BUČEK, Jaroslav. Moderátor televizní publicistiky. *Otázky žurnalistiky*. 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 89.

má divák dvě možnosti reakce. Buď změní svůj názor, nebo zpochybní důvěryhodnost komunikátora.

„Naprosto stejné (identické) komunikace mohou být buď přijaty, nebo odmítnuty podle toho, zda přicházejí ze zdroje, jenž je pokládán za důvěryhodný, nebo nedůvěryhodný.“¹⁷

Informace pocházející od komunikátora považovaného za nedůvěryhodného jsou ochotněji vnímány jako nesprávné. Vyšší účinnost komunikace podané důvěryhodným komunikátorem ve srovnání s účinkem informace podané nedůvěryhodným komunikátorem je prokazatelná pouze v krátkodobém časovém úseku. Po uplynutí cca čtyř týdnů je možnost změny postoje recipienta srovnatelná.

V případě, kdy recipienti moderátora znají jen částečně nebo vůbec ne, je moderátorova komunikace základním kritériem hodnocení jeho důvěryhodnosti.

„Hodnocení osobnosti moderátora recipientem se přenáší i na jím komunikované výpovědi a moderátor tak ovlivňuje jejich účinnost. Při utváření obrazu o moderátorovi je důležité, jakou roli mu recipient připisuje. Intenzita společné interakce je závislá nejen na chování komunikátora, ale i na přístupu recipienta.“¹⁸

¹⁷ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. s. 164. ISBN 80-7184-134-X.

¹⁸ BUČEK, Jaroslav. Moderátor televizní publicistiky. *Otázky žurnalistiky*. 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 90.

6. Význam moderátora jako osobnosti

„Ve většině typů produktů závisejí média na „známých osobnostech“, jež jim slouží jako nástroj k tomu, aby navázala kontakt s příjemci.“¹⁹ Postavy typu moderátora představují tzv. re-prezentaci.²⁰ U recipientů dochází vůči moderátorům k iluzi lidského kontaktu, jakési mediované kvazi-interakce.²¹ Tyto osobnosti jsou pro televizní diváky natolik známé, že je podvědomě zahrnují do okruhu svých známých a přátel, stávají se dalšími osobami v jejich obývacích pokojích.

Moderátoři mají podobnou funkci jako filmové hvězdy. Jejich osobnosti lákají diváky ke sledování pořadů. Moderátor BBC John Humphrys ovšem zastává názor, že moderátoři zpravodajství by neměli mít status hvězdy:

„Pro moderátora zpráv je těžké, když dosáhne takové slávy, že se sám o sobě stane zprávou. Existuje nebezpečí, že už nebude tak výkonným hlasatelem zpráv, když se lidé dívají, jestli zvedáte obočí, nebo jak vyslovujete Nkomo. Jste placeni za uvádění zpráv. Nemám rád celý tenhle kult osobnosti. Jsem jen obyčejný, nikterak výjimečný člověk, který se snaží číst zprávy kompetentně, a nechci, aby se mi do toho pletl můj charakter.“²²

Z moderátorů se stávají vypravěči hlavní dějové linie, která se během pořadu odvíjí, vysvětluje divákům řadu věcí, představuje další osoby a pravděpodobně usměrňuje publikum při nakládáním s mediovaným sdělením. Moderátoři mají na rozdíl od svých hostů ve studiu výsadu dívat se přímo do kamery a oslovovat příjemce.

¹⁹ BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno : Barrister & Principal, 2001. s. 201. ISBN 80-85947-67-6.

²⁰ Pojem reprezentace má původ v latinském slovesu „repraesentāre“, kterým Římané vyjadřovali zpřítomnění nebo ztělesnění nějakého abstraktního děje její materiální náhražkou. Koncem 19. a počátkem 20. století se vznikem moderní synchronní lingvistiky bylo upevněno široké pojetí výrazu „reprezentace“ ve smyslu zastupování abstraktního konkrétním a ustálilo se a vžilo spojení reprezentace reality. Re-prezentování je přenesením něčeho minulého nebo nepřítomného do přítomnosti.

²¹ John B. Thompson v knize *Média a modernita* vymezuje mediovanou kvaziinterakci jako vazbu mezi produkcí a recepcí mediovaných obsahů odesílaných publiku v rámci mediální komunikace. Mediovaná kvaziinterakce se odehrává v časoprostorové separaci, používané symboly jsou omezovány kvůli rozdílnosti kontextů produkce a recepce, je orientována na neurčitou sumu potenciaálních příjemců a je monologická.

²² Citováno dle: BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : Zpravodajství v rozhlasu a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 126.

„Mnohé pořady a typy pořadů zcela závisejí na moderátorovi jako prvku, který zajišťuje styčný bod s publikem...“²³ Mezi tyto pořady patří zpravodajství, soutěže, dokumenty, magazíny, diskusní a zábavně diskusní pořady.

Moderátoři přispívají k přirozenosti televize. Mají zajišťovat hladký průběh pořadu a snažit se, aby divák nepocíťoval přítomnost technologie, která existenci pořadu umožňuje.

Moderátoři a jiné „hvězdy“ mohou médium personifikovat – mohou ho reprezentovat, přestože reálně do jeho řízení a chování nezasahují a k majiteli jsou často v zaměstnaneckém vztahu. Jsou pojítkem mezi médiem a publikem a představují v mnoha podobách důležitý komerční prvek, který přitahuje publikum a se kterým lze obchodovat.

²³ BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno : Barrister & Principal, 2001. s. 203. ISBN 80-85947-67-6.

7. Rozvoj zprostředkované interakce

Rozvoj komunikačních prostředků vytvořil nové typy jednání na dálku, které mají své specifické rysy. Nejotevřenější a nejzřetelnější typ jednání určeného vzdáleným příjemcům je oslovení příjemce. To může být přímé nebo nepřímé.

Příkladem přímého oslovení diváka je vysílání televizních zpráv. Při přímém oslovení příjemce je podavatel otočen tváří ke kameře a hovoří na ni, takže diváci mají dojem, že podavatel hovoří přímo k nim. Podavatel svou promluvu adresuje neurčitému počtu nepřítomných příjemců. Při vysílání zpráv se moderátor dívá přímo do kamery a čte předem připravený text.

Přímé oslovení příjemce je ovšem poněkud upjaté a dnes se užívá jen zřídka. Osamělý moderátor je nahrazován dvojicí moderátorů (nebo celým týmem), kteří spolu občas vedou rozhovor. Jeho cílem je odlehčení situace a narušení jednotvárnosti monologu, který je adresován nepřítomným recipientům.

„Navíc bývá různě upravena přední linie vysílající organizace. V některých případech je například stěna za hlasatelem nahrazena skleněnou přepážkou, takže diváci mohou v pozadí vidět celou řadu činností, jež se odehrávají v redakci zpravodajství. Použitím skleněné stěny se na straně podavatele (tedy ve sféře produkce) dosahuje jistého narušení hranice mezi přední a zadní linií. To umožňuje divákům vidět (ale nikoli slyšet, až na občasné tlumené zazvonění telefonu) omezený rejstřík činností, jež jsou tradičně pokládány za typy chování patřící do zadní linie. Toto rozšířené zviditelnění se používá ve snaze zmírnit vizuální chudost přímého oslovení příjemce“²⁴

Autoři Vladimír Mlynář a Maciej Szymanowski v článku uveřejněném v časopise *Respekt* zdůrazňují pozitiva vyplývající z toho, že má divák možnost nahlédnout během sledování zpravodajské relace do činnosti redakce: „Vysílání z místa, kde se zprávy připravují (tzv. newsroom) podstatně zvyšuje jejich věrohodnost. Pohledy do redakční činnosti a na novináře sedící u počítačů sice

²⁴THOMPSON, John B. *Média a modernita*. Praha : Karolinum, 2004. 219 s. 84. ISBN 80-246-0652-6.

z počátku mohou diváka rozptylovat, po chvíli však v něm posilují přesvědčení, že se ocitá ve středu událostí.²⁵

²⁵ MLYNÁŘ, Vladimír, SZYMANOWSKI, Maciej. Mubarak se utopil v Berounce. *Respekt*. 1995, č. 27, s. 10.

8. Verbální komunikace moderátora

„Někdy je člověk na pokraji hysterie. Vždycky se zhluboka nadechnu, než na mě kamera zaostří. Poprvé, když jsem přišel do televizního studia vysílat živě, cvakaly mi zuby. Řekl jsem moderátorovi, který to dělal patnáct let: „Vás už to asi nerozhází.“ Ten mi odpověděl: „Milý chlapče, až sem přijdeš a nebudeš mít nervy na pochodu, přestaneš tuhle práci dělat, protože ztratíš glanc.“ Víím, že měl pravdu. Musíte totiž stále cítit, jak vám stoupá adrenalin.“²⁶

(John Humphrys, hlasatel BBC)

Obraz je to, čím se televize liší od ostatních médií. Má velkou vypovídací hodnotu. Tradiční televizní zpravodajství však využívá souhry obrazů a zvuků (asynchronů, synchronů a ruchů). Televizní zpravodajství informuje o událostech, které jsou většinou jednoduché a pro pochopení divákem snadné.

Od moderátora se požaduje bezchybný verbální projev spisovnou češtinou. Pro moderátorský a všeobecně i zpravodajský jazyk je žádoucí používání hovorových výrazů. Ty jsou pro dnešní vyjadřování typické: více → víc, méně → míň, také → taky apod. Moderátor by měl funkčně vybírat z jazykových prostředků a nesnažit se dodržet hyperkorektní formu za každou cenu.

Velký důraz musí být kladen na jednoduchou větnou stavbu a na užití slovesa v aktivu. Sloveso v aktivu je nosným prvkem větné stavby.

Jazyk zpravodajství musí pamatovat i na obrazovou složku. Pokud je děj jednoznačně identifikován obrazem, může jazyk vypustit informace (sloveso či přídavné jméno), které divák vidí v obrazu. Jazyk a obraz musí spolupracovat a doplňovat se, nikoli duplikovat. Jazykové prostředky ve zpravodajství musí být vybírány tak, aby nedocházelo k manipulaci diváka. Z tohoto hlediska je nejnebezpečnější užívání sloves v první a druhé osobě množného čísla, což označujeme jako přímé oslovení publika. Tyto příznakové formy ovšem dodávají projevu dynamiku a vtahují diváka do děje. První osoba plurálu

²⁶ BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře: Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 133.

vyjadřuje kolektivní pojetí a vyzývá k identifikaci (např. s národem). Toto vyjádření může být zdrojem emocionalizace. Jde o podbízivý styl hraničící s manipulací. Druhá osoba plurálu nese význam zevšeobecnění. Tyto formulace vyjadřují univerzální platnost. Užití těchto příznakových prvků je v plné míře možné pouze u témat, která se dotýkají nezpochybnitelného celku, kdy se všichni stávají součástí popisované informace (např. při katastrofách celostátního významu, při jaderné havárii či epidemii ohrožující celou populaci). Komentativní jazykové prvky a expresivní výrazy či nepřipustná dramatizace zobrazované skutečnosti jsou nevhodné. Je třeba dbát na správné užívání přívlastků. Ty nesmějí komentovat.

Srozumitelnost příspěvku je pro zpravodajství stejně důležitá jako kvalita jazykových prostředků. Srozumitelností se v televizním zpravodajství rozumí komplexní vztah obrazu, zvuku a textu. Autor se musí vyvarovat nepřesností, dílčím nedostatkům a dvojznačnosti. Cizí slova a pojmy, které nejsou všeobecně známy, musí vysvětlit. Důležitým prvkem je také background, tedy uvedení pozadí děje. Zpravodajství musí uvádět věci do souvislostí.

Moderátor během vysílání zpravodajské relace verbálně komunikuje:

- na začátku: přivítání diváků, čtení upoutávek
- v průběhu: studiové texty k reportážím, živé vstupy a telefonáty, krátké čtené zprávy, upoutávky na další pořady
- na konci relace: rozloučení s diváky a předání slova.

8.1. Přivítání

Přivítání nenabízí moderátorovi velký prostor. Jeho cílem je navázat kontakt s divákem a podchytit jeho zájem. Většinou následuje až po přečtení upoutávek.

8.2. Čtení upoutávek

Upoutávka neboli headline je titulkem televizní zprávy. Headliny jsou zařazeny do tří až pětičlenných bloků na začátku, uprostřed nebo na konci relace. Headliny jsou doplněny zvukovým a grafickým motivem znělky relace.

8.3. Studiové texty k reportážím

Osobitý projev moderátora je důležitou součástí studiového textu. Takzvané studio odevzdává autor zpravodajského příspěvku moderátorovi. Ten si text upraví podle svého vkusu. Musí odstranit složitá souvětí, použít aktuální a bezprostřední jazykové prostředky. Konečnou verzi studia schvaluje editor.

Studiový moderátorský text je nedílnou součástí zpravodajského příspěvku. Studio a příspěvek jsou věcně a tématicky provázány. Jde ale o dvě části, které na sebe nesmí stylisticky navazovat. Přímá stylistická provázanost konce studiového textu a začátku příspěvku je nepřipustná. První věta studiového textu má charakter headlinu, zachycuje podstatu sdělení. Znění studiového textu určuje relevanci příspěvku: proč se téma vysílá, do jaké míry je důležité a aktuální. Pokud studio obsahuje citaci, musí ji moderátor svým čteným projevem označit tak, aby nebyla pochopena jako fakt. Duplicitní vyjádření (ve smyslu shodné formulace) studiového textu a části příspěvku je nepřipustné. V určitých případech může studiový text doplnit informace, které nemohly být z časových důvodů či nečekaného aktuálního vývoje situace do příspěvku zahrnuty.

8.4. Živé vstupy a telefonáty

Zařazení telefonátů, předtočených nebo přímých vstupů zahraničních zpravodajů a reportérů z místa dění zvyšuje dynamičnost celé relace. Tyto prvky mají v rámci relace ustálenou grafickou a formální podobu.

Moderátor ohlašuje reportéra na místě podle povahy příspěvku. Pravidla pro oslovení nejsou jednoznačně dána. Moderátor může reportéra oslovit křestním jménem a tykat mu, pokud si ve skutečnosti opravdu tykají. Tykání ovšem podléhá přísným pravidlům. Moderátor může tykat pouze členům redakce.

Na znění otázek se reportér s moderátorem domlouvají před vysíláním. Reportér, moderátor a respondent na telefonu používají srozumitelný jazyk. Moderátor má dbát na srozumitelnost odpovědí respondenta. Nesmí však respondenta nutit, aby řekl to, co se od něj očekává. V situaci, kdy není odpověď respondenta dostatečně srozumitelná, musí moderátor požádat o srozumitelnější formulaci, kterou divák snáz pochopí.

8.5. Krátké čtené zprávy

„Čtená zpráva patří k nejstarším typům televizní zprávy. Jde o krátkou, flešovou informaci obvykle přejetou ze zpravodajských agentur, stylisticky upravenou podle zásad mluveného jazyka a živě interpretovanou moderátorem ze studia.“²⁷

Čtená zpráva má diváka urychleně informovat o mimořádné nebo výjimečné události, k níž nemá stanice zatím žádný obrazový materiál a která se odehrála během vysílání zpravodajské relace. V některých případech čtená zpráva doplňuje již odvysílanou zprávu o novou informaci. Prostřednictvím čtené zprávy může moderátor sdělit to, co se teprve stane.

Díky moderním technologiím a zrychlení výměny a šíření obrazového materiálu se klasická čtená zpráva objevuje v dnešním televizním zpravodajství jen minimálně.

8.6. Obrazová zpráva

Dynamičnost relace zvyšuje zařazení bloků obrazových zpráv ze zahraničí nebo z domova. Blok je od ostatních reportáží oddělen krátkou znělkou. Informuje o méně důležitých událostech a doplňuje tak zpravodajskou mozaiku dne. Němý obrazový materiál doplňuje moderátor čteným textem buď živě, nebo ze záznamu. Vedle komentáře moderátora je obraz doplňován grafickým a hudebním motivem hlavní znělky. Délka jedné obrazové zprávy nepřesahuje 30 vteřin.

8.7. Upoutávky na další pořady

Upoutávky na další pořady, které jsou zařazené do zpravodajských relací, osloví velké množství diváků. Mají navodit u diváků „pocit, že právě tato stanice a tento pořad bude tím pravým“. Škála pořadů, které mají své upoutávky zařazené do zpravodajských pořadů se liší podle typu stanice.

²⁷ LOKŠÍK, Martin. *Televizní zpráva a televizní zpravodajství*. In OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha : Karolinum, 2001. s. 84. ISBN 80-246-0248-2.

8.8. Rozloučení s diváky a předání slova

Konec zpravodajské relace je plně v rukou moderátorů a režiséra. Cílem je odlehčení atmosféry, někdy se proto na konec relace zařazují vtipné reportáže. Moderátoři většinou popřejí divákům hezký zbytek večera, vymění si několik přátelských vět a pozvou diváky ke sledování dalších pořadů na své stanici.

9. Zvuková stránka verbálního sdělení moderátora

Novináři pracující v audiovizuálních médiích by měli kromě výběru správných jazykových prostředků dbát také na zvukovou stránku svého projevu. Andrew Boyd v knize *Zpravodajství v rozhlasu a televizi* cituje radu, kterou dostávají nováčci v BBC: „Informace + přednes = komunikace.“²⁸ Úspěch komunikace závisí na přednesu a ten závisí na tom, jak je zpráva napsaná a přečtená. Pouze dobrý moderátor může navázat kontakt s publikem. Nesmí zapomenout, že informaci nečte sám sobě, ale že ji sděluje lidem.

9.1. Hlasová kultura

Hlasová kultura je označení kvality hlasového projevu. V rámci hlasové kultury se hodnotí dynamika, rezonance, barva, artikulace a dodržování fonetické normy určitého jazyka. Moderátor by měl splňovat požadavky, které jsou kladeny na hlasový projev z hlediska hlasové kultury:

- - zřetelná a srozumitelná artikulace
- - zvučný, barevně bohatý a příjemný hlas
- - zdravý, nenucený zvuk
- - správná intonace a výrazová modulace projevu.

K zvládnutí těchto podmínek je třeba, aby se moderátor zaměřil na techniku svého mluveného projevu. Správnou technikou mluveného slova (dikcí) je dokonalé ovládnutí mluvních orgánů a jejich vhodné užívání při mluvení. Moderátor musí tedy ovládat: správnou činnost mluvních orgánů (rtů, jazyka, zubů, patra), správné tvoření hlásek a jazykové normy (gramatiku a ortoepii).

9.2. Artikulace

Český jazyk má pět samohlásek a dvacet pět souhlásek. Při tvorbě samohlásek (vokálů) dochází ke spojení hrtanového hlasu s vlastními tóny rezonančních dutin – vznikají tóny. Souhlásky (konsonanty) se tvoří třením

²⁸ BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře: Zpravodajství v rozhlasu a televizi*. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 133.

výdechového proudu o překážky vytvořené mluvivly – vznikají šumy. Vokály dělíme:

- a) podle svého trvání na:
 - - krátké: a, e, i, o, u
 - - dlouhé (dvojnásobná délka trvání): á, é, í, ó, ú / ů
- b) podle svislé polohy jazyka:
 - - vysoké: i / í, u / ú
 - - středové: e / é, o / ó
 - - nízké: a / á
- c) podle vodorovné polohy jazyka:
 - - přední: i / í, e / é
 - - střední: a / á
 - - zadní: o / ó, u / ú

Kromě těchto jednoduchých samohlásek má český jazyk jednu dvojhlásku (diftong): ou. V cizích slovech a v citoslovcích se objevují au, eu (auto, mňau, pneumatika). Konsonanty dělíme:

- a) podle místa artikulace na:
 - - obouretné (bilabiály): b, p, m
 - - retozubné (labiodentály): v, f
 - - zubodásňové (alveoláry) přední: d, t, n, c, z, l, r, ř, s
 - - zubodásňové (alveoláry) zadní: č, ž, š
 - - předopatrové (palatály): d', t', ň, j
 - - zadopatrové (veláry): g, k, ch
 - - hrtanové (laryngály): h
- b) podle účasti hlasivek rozlišujeme souhlásky:
 - - znělé (hlasivky se rozkmitají): v, b, d, d', z, ž, g, h
 - - neznělé (hlasivky se nerozkmitají): f, p, t, t', s, š, k, ch
 - - ostatní souhlásky jsou většinou jenom znělé: m, n, ň, j, l, r, ř²⁹

²⁹ Na konci slova a v sousedství neznělých souhlásek je ř neznělé (*tříška, tvář*). C, Č jsou neznělé, ale mohou se stát znělými [dz, dž] před znělou souhláskou (*lecko* [vyslovujeme ledzgo], *léčba* [vyslovujeme lédzba]).

- souhlásky znělé a neznělé se spojují do dvojic, tj. k hlásce neznělé přísluší stejná jinak hláska znělá, která se od ní liší jen znělostí; nazývají se proto takové souhlásky párovými:

neznělé	f	p	t	t'	s	š	k	ch	c[ts]	č [tš]
znělé	v	b	d	d'	z	ž	g	h	c[dz]	č[dž]

c) podle způsobu artikulace:

- závěrové (okluzivy - cesta výdechovému proudu je zcela uzavřena, výdechový proud ji prorazí): b, p, m, d, t, n, d', t', ň, g, k
- úžinové (konstriktivy - v mluvidlech se vytvoří úžina, která neuzavírá výdechovému proudu cestu úplně, výdechový proud jí prochází): v, f, z, s, ž, š, h, ch, j, l, r, ř
- polozávěrové (semiokluzivy, polosykvavky – překážka úplná se neodstraňuje najednou, ale postupně): c, č, (dz, dž)

9.3. Ortoepie

Ortoepie shrnuje pravidla spisovné výslovnosti. Základem spisovné výslovnosti je výslovnost těch, kteří užívají spisovný jazyk běžně a uvědoměle.

Moderátoři televizního zpravodajství by měli užívat neutrální (základní) výslovnostní styl. Ten je pečlivější než styl hovorový, který je užíván v běžném interpersonálním kontaktu.

Hlavní zásady spisovné výslovnosti:

A) Samohlásek

- zachování náležité kvality samohlásek (zřetelná výslovnost, artikulace na správném místě: např. *lid*, *vid'* (ne mezi *i* a *e*), *budu* (ne mezi *e* a *u*)
- zachování náležité délky (kvantity) samohlásek: nezkracujeme → např. *domů*, *půjdu*, *říkám*; neprodlužujeme → např. *vzadu*, *pivo*, *moře*
- setkají-li se v slově na rozhraní částí, z nichž je slovo utvořeno, anebo na rozhraní dvou slov stejné samohlásky, vyslovují se vždy obě, nesplývavě: např. *modrooký*, *po obědě*, *matka a otec*

B) Souhlásek

- výslovnost skupiny párových souhlásek: dochází k asimilaci znělosti: **sbírat** [z**b**írat], **sbor** [z**b**or]; skupina souhlásek párových je vždy celá znělá nebo celá neznělá; to platí i o skupinách vzniklých ve spojení s předložkou → o charakteru celé skupiny rozhoduje poslední souhláska skupiny³⁰
- změny na konci slova: vyslovujeme vždy nezněle → **sud** [sut], **sjezd** [sjest], **lod'** [lot']
- výslovnost s rázem: ráz má na předcházející souhlásku vliv jako neznělá souhláska → **v okně** [f 'okně], **z oblohy** [s 'oblohy]; po předponě → **bezúročný** [bes 'úročný]
- výslovnost dvou stejných sousedních souhlásek: ve spisovné výslovnosti zpravidla splývají v hlásku jedinou, např. **měkký** [mňeký], **vyšší** [vyší]; pokud by splývavá výslovnost znamenala změnu významu, vyslovujeme nesplyvavě: např. **racci** x **raci**, **nejjasnější** x **nejasnější**
- tvary slovesa být: **jsme**, **jsou**, **jste** → ani ve spisovné češtině se nemusí **j** vyslovovat : [sme, sou, ste], **j** ve tvarech slovesa být vyslovujeme, pokud je na nich důraz → **Jsi to ty?** [Jsi to ty?]
- v ostatních skupinách se vyslovují všechny hlásky: **jablko** [jablko], **skrz** [skrz], **sedm** [sedm i sedum], **švestka** [švestka]

C) Cizích slov

- zdomácnělá počeštěná slova vyslovujeme tak, jak se píše: **hokej** [hokej], **rentgen** [rentgen]
- cizí slova psaná původním pravopisem vyslovujeme obvykle jako nezdomácnělá: **adagio** [adádžo]
- cizí jména vlastní (osobní, zeměpisná) vyslovujeme podle výslovnosti cizího jazyka: **Victor Hugo** [viktor igo], **Jean Jacques Rousseau** [žán žak rusó]
- nejnovější pravidla pravopisu uvádějí v řadě slov dvojí psaní, tedy i často dvojí výslovnost: např. **resort** i **rezort**, **diskuse** i **diskuze**

³⁰ Výjimku tvoří souhláska **v** – **svolat**, **zvolat**; skupina **sh** se vyslovuje dvojím způsobem: **shoda** – [schoda] i [zhoda] – častější na Moravě

- písmeno *k* se před samohláskou nebo před *r*, *l* vyslovuje ve spisovném jazyce jako [k], nikoli jako [g]: např. *demokracie*, *dekret*, *motocykl*, obojí výslovnost [k] i [g] se připouští v slovech *inkoust* [inkoust i ingoust], *akát* [akát i agát], *plakát* [plakát i plagát]
- skupinu **sch** ve slovech jako *schéma*, *ischias* vyslovujeme ve shodě s psanou podobou
- počáteční skupiny *sp*, *st*, *sk* se správně vyslovují tak, jak se píší (nikoli [šp, št, šk]), např. ve slovech *studovat*, *styl*, *skica*

D) Slovní přízvuk

- Všechny slabiky v slově nejsou vyslovovány stejně silným hlasem. Nejsilněji vyslovujeme zpravidla první slabiku slova. Toto zesílení hlasu označujeme jako slovní přízvuk.
- akcent je v českých slovech na první slabice slova = přízvuk hlavní: škola
- ve spojení jednoslabičné předložky s následujícím slovem se přízvuk přesouvá na předložku, takže předložka s jménem tvoří přízvukový celek: na zemi
- dvojslabičné předložky (kolem, mimo, kromě) a jejich jednoslabičné podoby (kol, krom) nemívají hlavní přízvuk: *mezi stromy*
- na liché slabice v troj- a víceslabičných slovech je přízvuk vedlejší (slabší): *nenasytný*, ve složeninách: *velkolepý*
- v souvislé řeči nemají některé výrazy vlastní přízvuk, připojují-li se k předcházejícímu přízvuknému slovu = příklonky (např. krátké tvary zájmen: *mě, tě, se*; tvary slovesa *být*); tvoří-li zvukovou jednotu s následujícím přízvukným slovem = předklonky (např.: *Pan Nový přišel.*)

9.4. Dýchání

Moderátor se musí naučit správně dýchat. Pravidelné nadechování a plynulý výdechový proud mají vliv na pevnost, sytost a barvu hlasu, na plynulost řeči, tónový rozsah a artikulační přesnost. Základem pro správné dýchání je dobré sezení, které poskytuje dostatek místa brániči a plicím. Horní polovina těla musí být vzpřímená či nakloněná dopředu. Moderátor by měl použít brániční dýchání místo mělkého plicního. Před začátkem čtení se musí

několikrát zhluboka nadechnout. Moderátoři používají přídechy u teček, pomlček a odstavců. V delších větách se mohou nadechnout před čárkami. Ve většině případů je ovšem lepší dlouhé souvětí přepsat.

Profesionální moderátoři si v textu vyznačují úseky, které dokážou přečíst na jeden nádech. Tyto úseky jsou označovány jako promluvové úseky. Tam, kde končí jeden úsek, přichází meziúsekový předěl a moderátor klesá hlasem. Zařazení meziúsekového předělu se řídí určitými zásadami, které brání tomu, aby text pozbyl smyslu. Nelze například oddělit podstatné jméno a přívlastek jej determinující, příslovce a sloveso (kupř. už nepříjde), vazbu příslovce s přídavným jménem nebo příslovcem (kupř. dost dobře). Chyby, které se vyskytují v členění promluvy pramení z nedostatečné znalosti textu. Proto by je měli moderátoři znát téměř z paměti. V případě, že se ve čtení zpráv střídají dva moderátoři, má jeden možnost uklidnit své dýchání, zatímco druhý zrovna čte. Pokud relaci uvádí pouze jeden moderátor, může se zhluboka nadechnout mezi jednotlivými zprávami.

9.5. Rychlost čtení

Přijatelná rychlost čtení není jednoznačně dána. Liší se podle typu stanice, ovlivňuje ji sám moderátor i cílová skupina diváků, pro které je vysílání určeno (při vysílání pro cizojazyčné publikum je rychlost pomalejší), liší se i v rámci audiovizuálních médií. Rychlost čtení v rozhlase se pohybuje kolem 180 slov za minutu, v televizi je rychlost pomalejší. Všeobecně platí, že rychlost čtení musí vyhovovat moderátorovi a být srozumitelná posluchači. Závisí také na schopnosti moderátora správně artikulovat. Moderátor by měl číst pouze takovou rychlostí, v jaké dokáže ještě správně artikulovat a jeho přednes je tak pro diváka srozumitelný. Pro srozumitelnost čtení zařazují moderátoři přestávky. Díky nim si diváci uvědomí důležitost informace, umožňují moderátorům změnit styl mezi jednotlivými zprávami. Přestávku je také možno použít na začátku citátu k odlišení od ostatního textu.

9.6. Hlas

Od profesionálních mluvčích se vyžaduje sytý, znělý a jasný hlas bez zřetelných nedostatků, které jsou způsobeny anatomickými anomáliemi (např. rozštěpy patra či zaječím pyskem). Drobné hlasové nedostatky jako je polykání

koncovek či špatná asimilace je možné odstranit pravidelným hlasovým školením. Posazením hlasu níž se zvyšuje pocit autority. Soustavným hlasovým tréninkem získává hlas více sytosti a zní usedle. Kromě bezchybného hlasu musí profesionální mluvčí ovládat také čtení nahlas.

9.7. Modulace hlasu

Modulace či výška hlasu je vyjádřením pohybu hlasu nahoru a dolů. Moderátor musí dbát na to, aby jeho hlas stoupal a klesal na správných místech. Správně intonovaná věta klesá do tečky. V případě nezvládnutí výšky hlasu vzniká dojem, že moderátor „zpívá“. S tímto problémem se potýkají hlavně začínající moderátoři. Vysoké a nízké tóny pomáhají posluchači promluvy pochopit, jak věta probíhá a jaký má význam. Správná modulace hlasu dokáže zprávu zpestřit.

9.8. Důraz (větný přízvuk)

Moderátor by měl důrazem zvýraznit důležitá slova zprávy. Nejjednodušší způsob jak poznat, která slova je třeba zdůraznit, je přečíst si text nahlas. Většinou jsou to klíčová slova a popisy. Nesprávné použití důrazu může zcela změnit význam zprávy. Je proto nutné, aby moderátor zprávu dobře znal a pochopil její význam.

10. Neverbální komunikace

„Nelze nekomunikovat. Jestliže je možné nemluvit, není možné se nijak neprojevat. Nelze signalizovat takřkajíc „nic“. I svým mlčením, nehnutým obličejem a celkovým klidem těla něco sdělujeme. „Člověk může přestat mluvit, nemůže však přestat komunikovat svým tělovým idiomem“³¹, zde musí něco říct: buď dobře nebo špatně. Nemůže neříct nic.“ (Goffman, 1966)³²

Televizní zpravodajská reportáž začíná záběrem na moderátora ve studiu. Právě moderátor svým jednáním naznačí povahu a atmosféru následujícího příspěvku. Děje se tak prostřednictvím přednesu studiového textu a neverbálních prvků, kterými moderátor svůj přednes provází.

Televizní moderátoři mají nelehký úkol. V nepřírozeném prostředí přeplněném technikou (osvětlení, kamery či čtecí zařízení) musí vytvořit iluzi přirozeného interpersonálního rozhovoru vedeného s každým divákem, jež pořad (popř. zpravodajskou relaci) sleduje. Tohoto propojení s divákem dosahuje moderátor pomocí neverbální komunikace.

Neverbální komunikace obsahuje oblast toho, co signalizujeme beze slov nebo jako doprovodné prvky slovní komunikace. Do neverbální komunikace řadíme:

1. pohled očí
2. výraz tváře (mimika)
3. gesta, pohyby hlavou a dalšími částmi těla (kinezika)
4. postoj těla (posturika)
5. vzdálenost, zaujímání prostorových pozic (proxemika)
6. tělesný kontakt (haptika)
7. mimoslovní složky hlasového projevu (paralingvistika)
8. fyzické aspekty vlastního zjevu, oblečení, vizáž (vzhled)

³¹ V anglické literatuře se kromě pojmu *nonverbal communication* používá rovněž pojem *body action* nebo *body communication*. Sociolog Erving Goffman užíval pojem *body idiom*, v překladu tedy *tělový idiom*. Termínu „idiom“ (z franc. *idiome*) se užívá pro ustálená slovní spojení, která nelze doslovně přeložit tak, aby nepozbyla smyslu.

³² Citováno dle: VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha : Portál, 2000. s. 67. ISBN 80-7178-291-2.

Tyto oblasti se někdy ještě dále kategorizují. Samostatně bývají analyzovány pohyby horních a dolních končetin, mimika dolní a horní části obličeje atd.

10.1. Pohled očí

„Základem a počátkem interpersonální komunikace je kontakt, většinou vyvolaný a potvrzený pohledem, bez něhož komunikování nenastává.“³³ V případě moderátora však tento kontakt s divákem chybí. Moderátor bez jakékoli informace o divákově chování předstírá kontakt a skrz obrazovku se dívá divákovi do očí. Čtecí zařízení, které moderátorovi nahrazuje diváka, je často příčinou „skelného“ pohledu. Moderátor zaostřuje pohled na text běžící na obrazovce čtecího zařízení, což u diváka vyvolává pocit, že se moderátor dívá skrz něj. Kvalitní moderátoři by však měli budit dojem, že svůj text přednášejí z paměti. Pohyb očí provázející čtení by měl zkušený moderátor potlačit. Na přímý kontakt očí je divák velmi citlivý. V době, kdy se ještě nepoužívalo čtecí zařízení, střídal moderátor čtení z papíru s pohledem na diváka, přičemž pohled do kamery byl vnímán jako zdůraznění informace, úvod zprávy nebo naopak tečka za zprávou. Dnešní moderátoři užívají pohledu do svých podkladů jako signalizace ukončení výpovědi v případě, když bezprostředně za sebou následují dvě graficky, zvukově nebo obrazem neoddělené různé zprávy.

10.2. Výraz tváře

Mimické svaly většinou prozrazují, co přesně si mluvící osoba o sdělované informaci myslí, jak ji prožívá vzhledem ke své osobnosti, svým zkušenostem a názorům. Profesionální moderátor by se měl těchto „nechtěných“ emocionálních úniků vyvarovat. Potlačování vlastního mimického já by ovšem nemělo vést až k uniformní mimice a kamenným obličejům, které jsou pro diváka nepřírozené. Mezi nejpoužívanější mimické prvky patří:

- **mrknutí** (mrknutím moderátor většinou signalizuje ukončení výpovědi);

³³ ŠOLTYS, Otakar. O pravé ruce moderátorově. *Kmit : Komunikace, Média, Informace, Technologie pro novinářskou praxi*. 1998, č. 1, s. 22.

- **obočí nahoru** (nejčastěji používaný signál moderátorů, má širokou škálu využití: na úvod a na konec výpovědi, při komunikování záporu, atd.);
- **obočí dolů** (využití při tlumočení mimořádně negativních informací a při vyjádření nesouhlasu, při expresivních výrazech a ukončení výpovědi);
- **úsměv** (vyjadřuje pozitivní interakci, moderátoři vítají úsměvem diváky na začátku relace, usmívají se při uvádění zábavné reportáže, při propagaci domovské stanice a při loučení s diváky na konci celého pořadu).

10.3. Gestikulace

Moderátor během zpravodajské relace sedí za stolem, čímž se jeho aktivní gestikulace omezuje na pohyby hlavy a rukou. Gesta jsou usměrňována komunikačními normami, které gestikulaci silně omezují a pro moderátora jako lidskou osobnost nejsou přirozená, nicméně všeobecně platná. Nepřirozenost těchto pravidel se projevuje například v situaci, kdy moderátor uchopí tužku. Jejím prostřednictvím projevuje vzrušení, hněv, stres, netrpělivost (divoké škrtání v podkladech) atd. Nejčastěji užívaná gesta moderátorů:

- **kývnutí** (v interpersonální komunikaci je kývnutí běžnou součástí pozdravu, moderátor jím často zahajuje a uzavírá své čtené vstupy);
- **kývnutí dvakrát za sebou** (signál, že rozumíme informaci, která je nám předávána; moderátor jej používá při sdělování obecně známé informace, při komunikaci s reportérem v živém vstupu nebo při živém telefonátu);
- **zvednutí hlavy** (moderátor zvedá hlavu aby diváka upozornil na úvod svého zpravodajského vstupu, dále zvednutí hlavy akcentuje prezentovanou informaci);
- **pokles hlavy** (doprovází ukončení výpovědi, moderátor poklesem hlavy také podporuje expresivně laděné verbální sdělení, pokles hlavy s následným pohledem do podkladů zvýrazňuje čtení citátu);
- **kroucení hlavou** (signál nesouhlasu, toto gesto není užíváno příliš často, protože je spíš prezentací subjektivního názoru moderátora);

- **gestikulace rukama** (projevuje se jen v celkových záběrech, jejím účelem je zdůraznění části výpovědi a regulace verbálního toku). Moderátoři hlavních zpravodajských pořadů všech českých televizí sedí za stolem, čímž jsou omezeny posturické, proxemické a kinezické prvky neverbální komunikace.

10.4. Postoj těla

„...téměř zmrtnělé jsou významy, které by mohly přinášet posturické znaky. Moderátor nesmí svým tělem dávat najevo ani agresivitu, ani submisivnost, ani vítězství, ani porážku. Jeho postoj musí být bezpříznakový do té míry, do jaké je to možné. Jediné, co moderátoři musí vyjadřovat, je rovnost komunikačních rolí...“³⁴

10.5. Vzdálenost, zaujímání prostorových pozic

Proxemika se zabývá užíváním a vnímáním našeho sociálního a osobního prostoru. Moderátoři komunikují v osobní, popř. sociální sféře. Velikost záběru je nejsilnějším prvkem obrazové kompozice a představuje fiktivní proxemiku mezi divákem a moderátorem. Proxemika vyjadřuje bohatou stupnici vztahů mezi osobou na obrazovce a divákem. Detail (malá proxemika) je výrazem maximální adresnosti výpovědi. Celek (velká proxemika) je celkovým pohledem do studia, nevyjadřuje blízký kontakt moderátora s recipientem. Nastavení vzdálenosti moderátora od diváka je zcela pod kontrolou režiséra pořadu. Moderátor i divák jsou v této rovině komunikace pasivní.

10.6. Tělesný kontakt

Haptické znaky ve zpravodajských relacích prakticky neexistují. Moderátoři se svých komunikačních partnerů nedotýkají.

10.7. Mimoslovní složky jazykového projevu

Toto odvětví neverbální komunikace se nezabývá tím, co bylo řečeno, ale jak to bylo řečeno. Zahrnuje široké spektrum mimoslovních hlasových

³⁴ ŠOLTYS, Otakar. O pravé ruce moderátorově. *Kmit : Komunikace, Média, Informace, Technologie pro novinářskou praxi*. 1998, č. 1, s. 23.

projevů, které doprovázejí slovní komunikaci: hlasové dispozice (zahrnují např. přirozenou výšku hlasu, hlasový rozsah, rytmus, artikulaci či rezonanci) a vokalizace (sem spadají vokální charakteristiky: smích, vzdychání, pláč, zívání, kašláni, smrkání; vokální kvalifikátory: výška hlasu a jeho aktuální intenzita; vokální oddělovače: oddělovací či přerušovací citoslovce a pauzy. V současnosti je žádoucí, aby byl hlasový projev přirozený, samozřejmý a civilní.

10.8. Fyzické aspekty vlastního zjevu, oblečení, vizáž

O vlastním fyzickém vzhledu můžeme rozhodovat jen do určité míry. Oblečení, upravenost, zdobnost apod. mají podstatný vliv na iniciální „haló efekt“, jímž na nás osoba působí. Tento účinek může zkreslovat náš úsudek o ní. Máme sklon považovat zanedbaně oblečeného člověka za jedince „statusem níž“ než člověka perfektně oblečeného. Oblečením a celkovou vizáží lze signalizovat důležité zprávy o statusu, příslušnosti k sociální skupině, sebevědomí, možnostech či moci.

Vzhled a oblečení moderátora jsou prvky, na které se divák při sledování televizního zpravodajství zaměří nejdříve. Moderátor svým zjevem působí ještě než začne mluvit. Moderátoři využívají služeb vizážisty, kteří ovládají tzv. barevnou typologii. Podle ní se moderátoři dělí do skupin podle ročních období: jaro, léto, podzim, zima. Při určování barevného typu moderátora hraje vliv přirozená barva vlasů, barva očí, podtón pokožky či tvar obličeje.

Dvojice moderátorů musí působit sladěným dojmem, jejich oblečení a vizáž musí odpovídat divácké obci, pro kterou je zpravodajství určeno.

11. Vlastnosti moderátora zpravodajských pořadů

„Nijak zvlášť mě nezajímají pěkné tváře nebo pěkné hlasy. Daleko víc mě zajímá věrohodnost. Moderátor má nejprve pracovat jako reportér a vědět, co je zpráva.“³⁵

(Judith Melbyová, Canadian Broadcasting Corporation)

Úkolem každého moderátora je navázat kontakt s diváky především osobitou formou interpretace sociální komunikace. Úkolem moderátora zpravodajské relace je zvýšit její účinnost. Podobně je to také u ostatních moderovaných pořadů. Moderátor má vtlačit pečeť celému pořadu. Zdůrazňuje se nejen jeho zainteresovanost na interpretaci, ale i jeho autorská činnost na tvorbě pořadu.

Odborné publikace se většinou přesně neshodují ve všech vlastnostech, které by měl dobrý moderátor zpravodajství mít. Mezi vlastnosti, jež uvádí většina autorů odborných prací patří:

- autorita
- věrohodnost
- srozumitelnost
- vřelost
- osobnost
- profesionalita
- dobrý hlas
- příjemný vzhled.

Profily osobností čtoucí zprávy se liší podle národních zvyklostí stejně jako termíny, jimiž jsou průvodci zpravodajských pořadů nazýváni. Ve Velké Británii je důraz kladen především na důvěryhodnost, zatímco ve Spojených státech je důležitou vlastností moderátora zpravodajství atraktivní vzhled a všudypřítomný úsměv.

³⁵ Citováno dle: BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : Zpravodajství v rozhlasu a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 129.

Autorita a věrohodnost jsou vlastnosti, které nutně potřebují všichni moderátoři zpráv. Autorita i věrohodnost pramení z moderátorovy sebedůvěry a znalosti informace, kterou sděluje. Moderátorovu autoritu zvyšuje také jeho věk. Čím je moderátor starší, tím větší má u diváků důvěru. Zvykem zahraničních televizních společností je, že novinář nejdříve získává potřebné zkušenosti jako reportér a teprve poté se může stát moderátorem. Moderování zpravodajství je vrcholem novinářské práce. Zahraniční moderátoři jsou proto vnímáni jako skutečné autority a důvěryhodné osobnosti.

Předchozí reportérská zkušenost není pro budoucího moderátora na všech českých stanicích nezbytně nutná. Moderátoři veřejnoprávní České televize musí projít hierarchií zpravodajské redakce. Moderování je pro ně vyvrcholením jejich dlouhodobé novinářské činnosti. Soukromá televize Nova při výběru svých moderátorů pro Televizní noviny hledala určité typy lidí, které osloví co nejširší publikum. Jejich moderátoři jsou výrazné osobnosti, které mají na diváka působit určitým způsobem. Všichni moderátoři 1. zpráv na televizi Prima mají s novinářskou prací zkušenosti. Všichni před svým uvedením na moderátorský post pracovali pro elektronická média.

Srozumitelnost moderátora souvisí s jeho verbálním i neverbálním projevem. Těmito tématy jsem se blíže zabývala v předchozích kapitolách. Moderátoři musí mít kultivovaný profesionální projev, měli by pravidelně trénovat artikulaci a přednes. Předchozí novinářská zkušenost pomáhá moderátorovi lépe strukturovat text s ohledem na jeho mluvenou podobu.

Moderátor musí navázat vztah se svým publikem. Musí proto směrem k divákovi vyzařovat přátelskou atmosféru a přívětivost. Příchod soukromých stanic na český mediální trh způsobil posun v chování moderátorů. Dřívější moderátoři zpravodajství České (Československé) televize působili nepřístupným a přísným dojmem. Zpravodajství navíc moderoval pouze jeden moderátor. První moderátoři soukromých stanic vnesli do zpravodajství lehkost a přívětivost, čímž si na svou stranu naklonili široké publikum. Moderace zpravodajství na veřejnoprávní televizi tak musela projít změnou a modernizací.

Začínající moderátoři by si měli informaci číst tak dlouho, dokud dokonale nepochopí její podstatu. Častou chybou moderátorů je přílišné

spoléhání na čtecí zařízení. Moderátor musí alespoň zevrubně vědět, o čem jím sdělovaná událost vypráví. Pokud totiž dojde k poruše čtecího zařízení, na které moderátor v plné míře spoléhá, dochází k situacím, kdy dezorientovaný zprávař začíná hledat text ve svých podkladech, dochází k mnoha přeřeknutím a divák většinou nepochopí, co mu chtěl moderátor původně sdělit. Chybou je také učení se textu zpaměti. Presentace naučené zprávy působí uspěchaně a nedbale.

Důležitou vlastností moderátora je zvládnání krizových situací, ke kterým může během živého vysílání dojít velmi snadno. Stačí například technická závada či nevydařený přímý vstup a celá koncepce relace se zborší. Zkušený moderátor dokáže vyřešit nepříjemné situace tak, že divák problém téměř nepocítí. Pokud moderátor ve svém studiovém textu ohlásí reportáž, ale ta se nerozběhne, nesmí ve vysílání nastat ticho. Maximálně po třech vteřinách musí moderátor chybu omluvit a pokračovat další zprávou. Nováčci na moderátorských pozicích se dopouštějí hrubé chyby, když čekají až deset vteřin s nadějí, že se příspěvek rozběhne. Pokud se moderátor při čtení zpráv přeřekne, měl by pokračovat dál a na svou chybu zbytečně neupozorňovat. Jestliže přeřeknutí změnilo smysl zprávy, musí být opraveno.

V případě, že je sebevědomí moderátora z nějakého důvodu narušeno, projevují se v jeho výkonu chyby a divák k němu přestává mít důvěru. Moderátorův projev musí být natolik profesionální, že divák nedokáže z jeho interpretace sdělení poznat, jaké k ní jako lidská osobnost zaujímá stanovisko. Přesto, že moderátor musí omezit viditelné a slyšitelné projevy své osobnosti, měl by v jeho prezentaci zůstat nějaký prvek osobnosti, kterým se odliší od ostatních moderátorů. Prostřednictvím této charakteristické vlastnosti působí moderátor na publikum. Je to jakési „zvláštní znamení“, podle kterého si diváci moderátora rychleji zapamatují a vytvoří si k němu vztah.

Požadavky na hlasovou výbavu moderátora jsem se hlouběji zabývala v kapitole *Zvuková stránka verbálního sdělení moderátora*. Dobrý moderátor by měl na svém hlasovém projevu neustále pracovat. Konzervativní styl je nejbezpečnějším stylem oblékání moderátorů. Všeobecně platí, že moderátoři relací na soukromých stanicích by měli volit spíš sportovnější typ oblečení. Koresponduje totiž s celkovým vyzněním pořadu a typy moderátorů. Ti jsou

průměrně mladší než moderátoři nekomerčních televizí. Líčení, účes a doplňky se také liší podle typu stanice. Soukromé televize své moderátory líčí výrazněji. V některých případech ale příliš výrazné líčení působí nepřírozně.

12. Události

Události jsou hlavním zpravodajským pořadem veřejnoprávní České televize. Vysílají se denně v 19 hodin na programu ČT 1 a na zpravodajské stanici ČT24. Stopáž relace se pohybuje kolem 24 minut. Asi 15 vteřin před devatenáctou hodinou se na obrazovce objeví grafická podoba hodin, které odpočítávají čas zbývající do 19:00. Obraz přejíždí zpravodajským sálem až ke skleněné stěně, za kterou jsou vidět oba moderátoři ve studiu. V 18:59:55 se rozjíždí hlavní znělka Událostí. Jejím motivem je otáčející se zeměkoule v oranžové až červené barvě na černém pozadí. Po znělce následují celkový záběr do studia na oba moderátory a nájezd na toho z nich, který začíná číst upoutávky. Moderátorka sedí z pohledu diváka na levé straně, moderátor na pravé.

Upoutávky tvoří vedle slovního doprovodu moderátora a obrazového materiálu jednotlivých reportáží také synchrony reportáží a zvukový podkres s motivem hlavní znělky. Jednotlivé upoutávky jsou od sebe oddělené krátkou znělkou. Celý blok upoutávek je opět oddělen znělkou s motivem hlavní znělky relace. Po upoutávkách následuje celkový záběr studia a moderátorů. Titulek oznamuje jejich jména. Moderátoři přivítají diváky a stříhem se do obrazu dostává ten moderátor, který čte první studiový text. V půlce relace je zařazen další blok upoutávek na následující reportáže. Blok i jednotlivé upoutávky jsou kratší než na začátku relace a opět jsou odděleny znělkou. Na konci relace jsou v záběru opět oba moderátoři. Po rozloučení s diváky následuje pozvání k dalším pořadům České televize a konečná znělka relace.

V uvádění Událostí se střídají tři moderátorské dvojice:

- Marcela Augustová a Roman Pistorius
- Jolana Voldánová a Josef Maršál
- Iveta Toušlová a Bohumil Klepetko.

12.1. Marcela Augustová

Věk: 42 let

Vzdělání: Fakulta žurnalistiky UK Praha

Novinářská praxe: Marcela Augustová má dlouholeté zkušenosti s prací v televizním zpravodajství. Podílela se na moderování soutěže Hry bez hranic, v současnosti pracuje na kampani Pomozte dětem.

Marcela Augustová je odborníky považována za nejlepší moderátorku českých zpravodajských pořadů. Její projev působí z hlediska verbální i neverbální komunikace kultivovaně. V jazykovém projevu užívá hovorových výrazů. Neverbální komunikace je klidná, mluvený projev doprovází mrkáním a jemnými pohyby hlavou. Hlasový projev Augustové je kultivovaný, bez závažných artikulačních chyb. Modulací hlasu dokáže zvýraznit důležité informace. Intonace vět je klesavá. Věty jsou od sebe jasně odděleny. Rychlost čtení se pohybuje kolem 160 slov za minutu. Fyzický vzhled je doplněn lehkým nalíčením, typické jsou pro ni krátké vlasy. Jako jediná ze současných moderátorů Událostí nosí brýle.

12.2. Roman Pistorius

Věk: 42 let

Vzdělání: Fakulta sociálních věd UK Praha

Novinářská praxe: Před příchodem do Redakce zpravodajství ČT v roce 2002 pracoval 10 let v televizním prostředí.

Roman Pistorius působí seriózním dojmem, má přirozenou autoritu. Jeho verbální i neverbální projev působí kultivovaně. Občas se v jeho projevu vyskytnou drobné artikulační chyby: nedání přízvuku na předložku, nedostatečná asimilace na konci slov. Intonace je klesavá, v porovnání s Augustovou však méně zřetelná. Neverbální komunikace působí klidně. V porovnání s Marcelou Augustovou působí méně dynamicky. Roman Pistorius svůj mluvený projev doprovází jemnou mimikou a úklony hlavou. Pistorius je nápadný svým krátkým sestřihem. Volí elegantní obleky v tmavších barvách.

12.3. Jolana Voldánová

Věk: 38 let

Vzdělání: Gymnázium Pardubice

Novinářská praxe: Před příchodem do Redakce zpravodajství ČT v roce 1993 pracovala pro Český rozhlas. V ČT moderovala Denní zprávy, Večerník či 21. Loni se jako tvář ČT zúčastnila soutěže Star Dance.

Jolana Voldánová je s současností nejpoblíbenější moderátorkou televizního zpravodajství. Zvítězila v loňském i předloňském ročníku ankety TýTý v kategorii *Osobnost televizního zpravodajství*. Jolana Voldánová má výraznou mimiku. Její gesta a lehké pohyby hlavou působí klidně. V hlasovém projevu se nevyskytují zásadní chyby. Někdy je vyslovování vokálů příliš otevřené. Přesto, že čte poměrně rychle, je její projev pro diváka srozumitelný. Voldánová dává přednost barevnému a výraznému oblečení, volí jednoduché líčení. Nechala si narůst delší vlasy. Původní kratší sestřih zvyrazňoval její kulatý obličej.

12.4. Josef Maršál

Věk: 41 let

Vzdělání: Vysoká škola ekonomická Praha

Novinářská praxe: V Redakci zpravodajství ČT je zaměstnán od roku 1991. Během svého působení v ČT moderoval pořady *Minuty dne*, *zahraniční 21*, *Události ve světě*, *Události plus*. Vedle *Událostí* se podílí i na moderování pořadu *Toulavá kamera*.

Josef Maršál působí věrohodně, jeho projev je jistý a srozumitelný. Tempo řeči není stejnoměrné. Maršál začíná pomaleji a ke konci čtení zrychluje. Zrychlení tempa řeči s sebou nese větší nebezpečí artikulačních nedostatků a méně pečlivé výslovnosti. Občas působí jeho projev trhaně. Je to dáno užitím více větných přízvuků. V oblasti neverbální komunikace dominují výrazné pohyby hlavy. Ostatní gesta a mimické prvky působí kultivovaně. Josef Maršál působí na obrazovce elegantně, občas působí jeho účes nepřirozeně.

12.5. Iveta Toušlová

Věk: 39 let

Vzdělání: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Novinářská praxe: Před svým příchodem do Redakce zpravodajství ČT pracovala pro Deníky Bohemia a Rádio Faktor. V ČT působila jako krajská zpravodajka z jižních Čech, moderátorka Studia 6 a moderátorka Událostí plus. Kromě moderování Událostí se podílí na výrobě pořadu Toulavá kamera.

Iveta Toušlová působí atraktivním a přesvědčivým dojmem. Při projevu je znát její novinářská zkušenost. Celkový projev Toušlové působí kultivovaně. V hlasovém projevu se vyskytují nedostatky. Redukuje vokály (o často zní jako u), často neužívá ráz a nevyslovuje konce slov nezněle. Tyto artikulační nedostatky mohou být způsobeny vysokou rychlostí čtení. Neverbální komunikace Ivety Toušlové je jemná a kultivovaná. Svůj verbální projev doprovází pohyby hlavou, mrkáním a pohybem obočí. Z fyzického hlediska působí Iveta Toušlová atraktivně. Dlouhodobě nosí dlouhé vlasy.

12.6. Bohumil Klepetko

Věk: 40 let

Vzdělání: Fakulta sociálních věd UK v Praze

Novinářská praxe: V Redakci zpravodajství ČT je zaměstnán od roku 1994. Před moderováním Událostí pracoval jako reportér vnitropolitického zpravodajství, moderátor denních zpráv a pořadu 21, moderoval relaci Debata, v letech 1997 – 1999 byl vedoucím domácího zpravodajství. V letech 2000 až 2002 zastával funkci šéfredaktora zpravodajství.

Bohumil Klepetko působí seriózně. Při projevu ale občas vypadá těžkopádně a unaveně. Jeho texty jsou promyšlené, často zbytečně složitě strukturované. Hlasový projev proto působí až jednotvárně. Dříve měl problémy s artikulací, ale největší nedostatky již odstranil. Pracuje pečlivě s větným přízvukem, jeho čtení je poměrně pomalé. Neverbální komunikace je na profesionální úrovni. Svůj mluvený přednes doplňuje občasným pozvednutím obočí, jemnými pohyby hlavou a těla. Vizáž Bohumila Klepetka působí elegantně, výběr jeho obleků zapadá do konzervativního stylu zpravodajství České televize.

13. Televizní noviny

Televizní noviny jsou hlavní zpravodajskou relací televize Nova. Vysílají se s denní periodicitou. Začínají v 19:30 a jejich stopáž se pohybuje kolem 25 minut.

V 19:29:30 se na obrazovce objeví grafická podoba analogových hodin odpočítávajících čas do půl osmé. Na pozadí prolétají hvězdy. Obraz je doplněn hudebním podkresem. V 19:29:45 se na pozadí místo hvězd objevují moderátoři ve studiu. V 19:30 začíná hlavní znělka Televizních novin. Jejím motivem je let nad charakteristickými stavbami v České republice. Ihned po znělce následují upoutávky. Moderátoři se v jejich čtení střídají. Upoutávky zachycují obrazový materiál jednotlivých reportáží, jsou označeny titulkem „Televizní noviny“. Podkresluje je hudební motiv hlavní znělky. Po upoutávkách režie zabírá oba moderátory ve studiu. Z pohledu diváka sedí moderátorka vlevo, moderátor vpravo. Titulek uvádí jména moderátorů a datum. Moderátoři přivítají diváky u sledování relace. Stříhem se v záběru objeví jen moderátor, který čte první studiový text. TV Nova využívá obrazový materiál reportáže již při čtení studiového textu moderátorem. Na jedné části obrazovky je moderátor, na druhé již běží obraz reportáže.

Během relace je zařazen další blok upoutávek, ale pouze čtených. Moderátoři upozorňují i na události ve sportu. Do relace jsou zařazeny upoutávky i na další pořady, které vysílá TV Nova. Na konci relace zapředou moderátoři rozhovor s moderátorem sportu. Vedou spolu improvizované rozhovory, např. o tématech ve Sportovních novinách, večerních pořadech apod. Relace končí znělkou.

V uvádění Televizních novin se střídají tři moderátorské dvojice:

- Pavla Charvátová a Pavel Dumbrovský
- Lucie Borhyová a Rey Koranteng
- Markéta Fialová a Karel Voříšek

13.1. Pavla Charvátová

Věk: 33 let

Vzdělání: Filozofická fakulta UK

Novinářská praxe: Před příchodem na post moderátorky Televizních novin v roce 2003 uváděla Snídani s Novou, poté pracovala několik let jako redaktorka a reportérka v České televizi.

Pavla Charvátová působí ve svém projevu přirozeně, zapadla do formátu komerční televize. Texty Charvátové jsou dynamické, bez nadbytečných slov. Používá velké množství větných přízvuků. Její projev proto provází výkyvy hlasu a divák má pocit, že moderátorka „zpívá“. Má tendenci k rozšiřování vokálů. Verbální sdělení podporuje neverbálními prvky: kývnutím hlavou, pohybem obočí. Charvátová působí svěžím a dynamickým dojmem, kratší sestřih vlasů k tomu ještě přispěl. Obléká nápadité modely, líčení není příliš nápadné.

13.2. Pavel Dumbrovský

Věk: 49 let

Vzdělání: Fakulta žurnalistiky UK v Praze

Novinářská praxe: Nejdříve pracoval pro Českou televizi, od roku 1997 působil jako parlamentní zpravodaj televize Nova.

Pavel Dumbrovský těží z dlouholeté novinářské zkušenosti. Jeho projev je živý, někdy působí jeho gesta a pohyby těla dost výrazně. Stejně jako Pavla Charvátová nadužívá větný přízvuk. Hlasitým nadechováním ruší svůj hlasový projev. Jako jediný z moderátorů zpravodajství na českých stanicích nosí knírek. Během vysílání působí elegantně, věkově doplňuje spektrum moderátorů TV Nova.

13.3. Lucie Borhyová

Věk: 29 let

Vzdělání: Vyšší odborná škola publicistiky

Novinářská praxe: V roce 1998 začala na TV Nova pracovat jako pomocná redaktorka, od srpna 1999 moderuje Televizní noviny.

Lucie Borhyová působí výrazným až vyzývavým dojmem. Od doby, kdy na místě moderátorky začínala, udělala velký pokrok. Zlepšila artikulaci a zkulturnovala svůj celkový projev do té míry, že zapadla do zpravodajského

formátu. Výrazné líčení jí škodí. Je přirozeně půvabná a přílišná snaha stylistů není ve zpravodajství vhodná.

13.4. Reynolds Koranteng

Věk: 33 let

Vzdělání: středoškolské

Novinářská praxe: Po pětiletém moderování Počasí na TV Nova se stal moderátorem hlavní zpravodajské relace.

Raynolds Koranteng je jediným moderátorem tmavé pleti. Jeho projev je srozumitelný, někdy působí chladně. Zanedbává artikulaci, při opakovaném poslechu je jeho hlasový projev nedbalý. Verbální komunikace není nijak výrazná, nejčastěji ji doplňuje pohybem hlavy a povytažením obočí. Volí nevšední obleky, na kameře vypadá zajímavě.

13.5. Markéta Fialová

Věk: 36 let

Vzdělání: Fakulta sociálních věd UK v Praze

Novinářská praxe: Prošla tištěnými i elektronickými médii. V letech 1993 až 2001 moderovala zpravodajskou relaci na televizi Premiéra (později Prima). V České televizi působila jako moderátorka, reportérka a dramaturgyně pořadu Fakta.

Při svém nástupu na post moderátorky zpravodajství měla dostatečné zkušenosti. Projev Markéty Fialové je srozumitelný a kultivovaný. Přesto se objevují artikulační nedostatky a přeřeknutí. Gesta a mimika podporují mluvní projev, nejsou nijak výrazná. Fialová volí pestré modely, vzhled zvýrazňují velké oči. Krátký sestřih působí dynamicky, ale i elegantně.

13.6. Karel Voříšek

Věk: 43 let

Vzdělání: Filozofická fakulta UK v Praze

Novinářská praxe: Začínal v Československé televizi, od roku 1999 moderuje Televizní noviny.

Karel Voříšek působí elegantně a sympaticky. Typově je přijatelný pro širokou diváckou vrstvu. Projev je celkově kultivovaný, bez zásadních chyb ve verbální i neverbální složce. Artikulační nedostatky jsou výjimečné, dokázal se zbavit hezitačních prvků. Má elegantní styl oblékání, obleky dokáže zpestřit zajímavou kravatou.

14. 1. zprávy

Hlavní zpravodajská relace televize Prima se od září 2006 nazývá 1. zprávy. Na podzim 2006 také Prima přešla ke zpravodajství moderovaném dvojicí moderátorů. Do té doby se v uvádění Zpravodajského deníku střídaly tři moderátorky. Stopáž 1. zpráv se pohybuje kolem 17 minut. Relace se vysílá denně od 19:00.

V 18:59:45 se na obrazovce objevuje grafická podoba analogových hodin odpočítávajících čas do 19 hodin. Za hodinami jsou vidět moderátoři 1. zpráv i moderátor sportovní relace. Hlavním motivem znělky jsou měnící se symboly, kterými se zpravodajství běžně věnuje (paragraf, automobil, symboly měn, názvy měst atd.), a obrys mapy České republiky. Znělka je vyvedena převážně v odstínech oranžové a červené barvy. Ihned po znělce následují upoutávky. Moderátoři se v jejich čtení střídají. Upoutávky jsou složeny ze čteného textu moderátora, hudebního motivu hlavní znělky a obrazového materiálu reportáží.

Po bloku upoutávek jsou v záběru oba moderátoři a vítají diváky u sledování relace. Jejich obraz je doplněn titulkem s jejich jmény a datem. Stříhem se na obrazovce objeví moderátor, který čte první studiový text. TV Prima využívá jako jediná statický obraz ve funkci titulku reportáže. Ten se objevuje vedle postavy moderátora během čtení studiového textu. Asi v polovině pořadu moderátoři slovně upozorní na témata, která diváky v relaci ještě čekají, většinou do přehledu zařadí i sportovní téma. Na konci 1. zpráv jsou v záběru opět oba moderátoři. Během jejich rozloučení s diváky se obraz rozšíří tak, že se v něm objeví i sportovní moderátor. Následuje konečná znělka relace.

1. zprávy uvádějí dvě moderátorské dvojice:

- - Světlana Zárubová a Petr Tichý
- - Terezie Kašparovská a Jiří Chum

14.1. Světlana Zárubová

Věk: 34 let

Vzdělání: Právnická fakulta UK v Praze

Novinářská praxe: Pracovala pro tištěná i elektronická média. Televizní praxi získala v České televizi. Působila jako redaktorka domácího zpravodajství, moderátorka Událostí, komentářů i hlavní zpravodajské relace Událostí.

Světlana Zárubová působí profesionálním dojmem. Těží ze svých bohatých zkušeností s moderací zpravodajských pořadů. Artikulace Zárubové je téměř bezchybná, chyb se nedopouští ani v neverbální komunikaci. Celkově je její projev sladěný a kultivovaný. Vzhled Světlany Zárubové je atraktivní, využívá lehkého líčení.

14.2. Petr Tichý

Věk: 36 let

Vzdělání: magisterské studium na Griffith University v Brisbane v oboru filmová a televizní studia

Novinářská praxe: V letech 1995 až 1998 působil na TV prima jako hlavní ekonomický redaktor zpravodajství a dramaturg pořadu K věci. V Brisbane pracoval jako vedoucí českého vysílání a moderátor rádia 4EB.

Mluvní projev Petra Tichého je pomalejší než projev jeho partnerky Světlany Zárubové. Tichý vedle ní působí rozvláčně až pomalu. Jeho pomalý projev může diváka nudit. Artikulace je občas nedbalá. Neverbální prvky komunikace působí kultivovaně. Petr tichý volí konzervativní styl oblékání, kratší účes působí sportovně a dynamicky.

14.3. Terezie Kašparovská

Věk: 29 let

Vzdělání: Filozofická fakulta UP v Olomouci

Novinářská praxe: Před svým působením v TV Prima působila jako redaktorka a moderátorka regionálního studia ve Zlíně. Na TV Prima působila jako redaktorka domácího zpravodajství a moderovala Minuty regionu.

Zkušená novinářka působí při moderování klidně a kultivovaně. Ve výslovnosti Terezie Kašparovské se vyskytují problémy s asimilací na konci slov, někdy dostatečně neartikuluje ráz. Texty jsou jednoduché, uzpůsobené pro čtení. Terezie Kašparovská působí sympaticky, používá jednoduché líčení.

14.4. Jiří Chum

Věk: 27 let

Vzdělání: v současnosti studuje Fakultu multimediálních komunikací na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Novinářská praxe: Většinu novinářských zkušeností získal v Českém rozhlasu.

Navzdory svému nízkému věku působí Jiří Chum profesionálně. Má vyzrálý plný hlas. Jeho celkový projev je kultivovaný. Intonačně přesně neoznačuje konec a začátek věty. Výrazem dokáže vyjádřit atmosféru reportáže. Jiří Chum volí konzervativní modely obleků, svým osobnostním typem doplňuje partnerku Terezii Kašparovskou.

15. Závěr

Při posuzování a vnímání média má publikum tendenci vycházet ze zpravodajství. Zpravodajství má v programu každé televize výsadní postavení. Hlavní zpravodajská relace je základním kamenem programové skladby stanice. Jestliže sledování jiných programů je do velké míry závislé na věku, pohlaví, vkusu, vzdělání, zájmech a jiných subjektivních a objektivních faktorech konkrétního diváka, zpravodajství je žánrem, který (s výjimkou dětského diváka) oslovuje co nejširší spektrum publika.

Přestože jsou základní pravidla zpravodajství jednoznačně dána, jsou zpravodajské relace osobitým vyjádřením postoje redakce a celé televizní stanice. Výběr témat, jejich řazení a zpracování, podoba zpravodajského studia a celkový profil relace odpovídá potřebám publika. Tak, jako je zpravodajství tváří redakce i televizní společnosti, jsou zpravodajští moderátoři tvářemi televizního zpravodajství. Proto je na výběr a profil moderátorů hlavních zpravodajských relací kladen tak velký důraz. Typy moderátorů se liší podle typu televizní stanice. Nemůžeme tedy jednoznačně říci, který moderátor je nejlepší a který by neměl na moderátorském postu dále setrvávat. Moderátoři jsou svými stanicemi pečlivě vybíráni podle určených kritérií.

Veřejnoprávní Česká televize klade důraz na věrohodnost svých moderátorů. Moderátor, kterého divák poznal jako reportéra, působí důvěryhodnějším dojmem. Důvěryhodnost zvyšuje také věk. Průměrný věk moderátora zpravodajství na veřejnoprávní televizi je 40,3 roku.

Soukromá televize Nova hledá při konkurzech na post moderátora Televizních novin osobnosti, které mají působit na diváky předem určeným dojmem. Mezi současnými moderátory hlavní zpravodajské relace na TV Nova přesto není žádný, který by neměl aspoň základní novinářskou praxi. Průměrný věk moderátora Televizních novin je 37,2 roku.

Soukromá televize Prima v současnosti buduje nový moderátorský tým. Zpravodajský pořad 1. zprávy vysílá TV Prima od 17. září 2006. Do té doby byl hlavní zpravodajský pořad (Zpravodajský deník) moderován střídavě třemi

moderátorkami: Martinou Kociánovou, Štěpánkou Duchkovou a Danou Makrlíkovou. Průměrný věk moderátora 1. zpráv je 31,5 roku.

Nejstarším moderátorským týmem je tedy tým veřejnoprávní České televize. Naopak průměrně nejmladší jsou moderátoři TV Prima.

Ve srovnání s moderátory zahraničního televizního zpravodajství působí čeští moderátoři strnule. Jejich pohyb za moderátorským pultem je omezen na pouhé otočení směrem ke svému moderátorskému partnerovi. Zahraniční moderátoři se během vysílání pořadu otáčejí například směrem k obrazovce, na které je reportér v živém vstupu či host při telefonickém rozhovoru. Ztrácí tak přímý kontakt s divákem. Praxe našich médií nedovoluje, aby se moderátor od diváka odvrátil. Proto dochází k situacím, kdy moderátor v přímém očním kontaktu s divákem vlastně hovoří s reportérem.

Jediným místem ve zpravodajském pořadu pro realizaci moderátora je rozloučení. Moderátor dostává prostor k tomu, aby projevil svou osobnost. Také forma rozloučení s diváky se liší podle stanice.

Moderátoři Událostí většinou popřejí divákům hezký večer a pozvou je ke sledování dalších pořadů.

Moderátoři Televizních novin většinou naváží improvizovaný rozhovor se sportovním moderátorem. Pořad končí pozváním ke sledování následujících pořadů na TV Nova.

Moderátoři 1.zpráv se při rozloučení pohybují mezi výše uvedenými modely. Rozloučení v jejich podání působí uvolněněji než na ČT, ale většinou není tak veselé jako na TV Nova.

Funkce a kritéria, která by měli moderátoři televizního zpravodajství splňovat, se s nástupem digitálního vysílání nijak zásadně nezmění. Zpravodajství bude stále potřebovat průvodce a divák společníka. Důležitou změnou bude nárůst televizních kanálů. Některé z nich budou čistě zpravodajské. Proto se počet zpravodajských moderátorů rozšíří.

16. Summary

The spectators incline to judge the whole medium by news broadcast because of its importance. Reporting has privileged status in program structure of almost every TV station. The main reporting broadcast is groundwork of station's program quotation. Contrary to the another programs which depend on age, gender, taste, education, interest and other subjective and objective factors of the specific watcher, the reporting is the genre, that speaks to the widest spectrum of the audience (with exception of the children).

This is the reason why the public presentation of the reporting moderator's is so important. Work of the whole editorial team is presented by moderator's appearance. His performance can influence how the watcher accepts the information.

A main function of the moderator is to establish contact with the viewer and to keep his attention while watching the news. Moderator becomes the watcher's companion, he explains him unknown expressions and creates the connections between the information.

By regular public activities in television the moderator becomes closely known personality for the viewer, which feels some kind of contact. The moderator should control some certain rules in order to fulfill his role in report broadcast. He should realize what are the pros and cones of the television as an audiovisual medium. Communication of the moderator represents the synthesis of verbal and non-verbal communication means. Only perfect coordination of these factors can lead to accomplishment of moderator's function.

17. Seznam použité literatury, zdroje

Použitá literatura (knižní publikace):

BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : Zpravodajství v rozhlase a televizi*. Praha : Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. 163 s.

BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno : Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.

HAVRÁNEK, Bohuslav, JEDLIČKA, Alois. *Stručná mluvnice česká*. Praha : SPN, 1990. 224 s. ISBN 80-04-24906-X.

CHARVÁT, Juraj. *Proces redigovania : Náčrt náuky o redigovaní*. Bratislava : Tatrapress, 1991. 92 s. ISBN 80-85260-10-7.

Kodex České televize : zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Praha : Česká televize, 2003. 46 s. ISBN 80-85005-46-8.

KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 77 s. ISBN 80-244-1135-0.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.

LOKŠÍK, Martin. Televizní zpráva a televizní zpravodajství. In OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha : Karolinum, 2001. s. 73-87. ISBN 80-246-0248-2.

MAGGEE, Bryan. *Technika televizního interview*. Praha : SPN, 1968. 31 s.

OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2. dopl. vyd. Praha : Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.

TESÁR, Ivan. *Televizní výkladový slovník*. Praha : ČST, 1978. Díl 2. 320 s.

THOMPSON, John B. *Média a modernita*. Praha : Karolinum, 2004. 219 s. ISBN 80-246-0652-6.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha : Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.

ŽIBRITOVÁ, Gabriela. *Sociálna komunikácia*. Bratislava : Štát. pedagog. nakl., 1984. 153 s.

Použitá literatura (časopisecké články):

BUČEK, Jaroslav. Moderátor televiznej publicistiky. *Otázky žurnalistiky*. 2003, roč. 46, č. 1-2, s. 83-96.

MLYNÁŘ, Vladimír, SZYMANOWSKI, Maciej. Mubarak se utopil v Berounce. *Respekt*. 1995, č. 27, s. 10.

ŠOLTYS, Otakar. O pravé ruce moderátorově. *Kmit : Komunikace, Média, Informace, Technologie pro novinářskou praxi*. 1998, č. 1, s. 22-23.

Prameny:

Televizní vysílání pořadů: Události, Televizní noviny, 1. zprávy

<http://www.nova.cz/tvarchiv/?238p=TNOVINY>

<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/>

<http://www.iprima.cz/zpravodajstviasport/?460e=1610>

18. Seznam příloh

- 18.1. Příloha č. 1: Moderátorka Událostí Marcela Augustová (obrázek)
- 18.2. Příloha č. 2: Moderátor Událostí Roman Pistorius (obrázek)
- 18.3. Příloha č. 3: Moderátorka Událostí Jolana Voldánová (obrázek)
- 18.4. Příloha č. 4: Moderátor Událostí Josef Maršál (obrázek)
- 18.5. Příloha č. 5: Moderátorka Událostí Iveta Toušlová (obrázek)
- 18.6. Příloha č. 6: Moderátor Událostí Bohumil Klepetko (obrázek)
- 18.7. Příloha č. 7: Moderátorka Televizních novin Pavla Charvátová (obrázek)
- 18.8. Příloha č. 8: Moderátor Televizních novin Pavel Dumbrovský (obrázek)
- 18.9. Příloha č. 9: Moderátorka Televizních novin Lucie Borhyová (obrázek)
- 18.10. Příloha č. 10: Moderátor Televizních novin Reynolds Koranteng (obrázek)
- 18.11. Příloha č. 11: Moderátorka Televizních novin Květa Fialová (obrázek)
- 18.12. Příloha č. 12: Moderátor Televizních novin Karel Voříšek (obrázek)
- 18.13. Příloha č. 13: Moderátorka 1. zpráv Světlana Zárubová (obrázek)
- 18.14. Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Petr Tichý (obrázek)

18.15. Příloha č. 15: Moderátorka 1. zpráv Terezie Kašparovská
(obrázek)

18.16. Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Jiří Chum (obrázek)

19. Přílohy

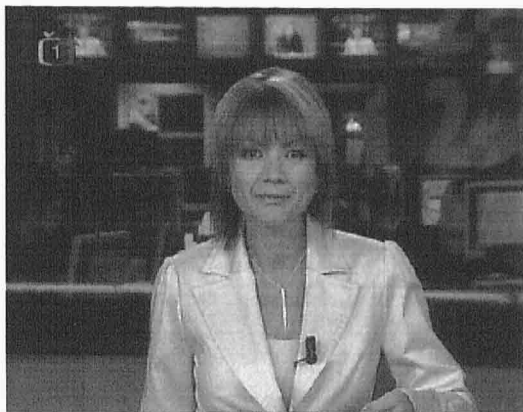
19.1. Příloha č. 1: Moderátorka Událostí Marcela Augustová (obrázek)

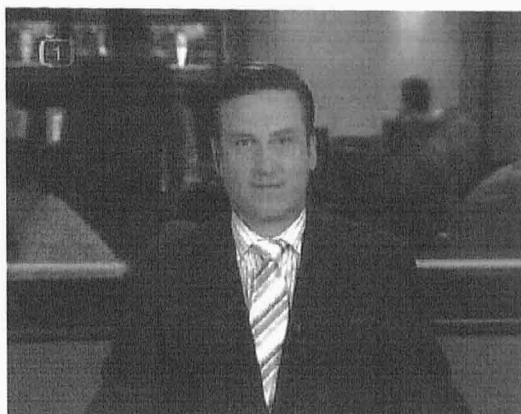
19.2. Příloha č. 2: Moderátor Událostí Roman Pistorius (obrázek)

**19.3. Příloha č. 3: Moderátorka Událostí Jolana Voldánová
(obrázek)**

19.4. Příloha č. 4: Moderátor Událostí Josef Maršál (obrázek)

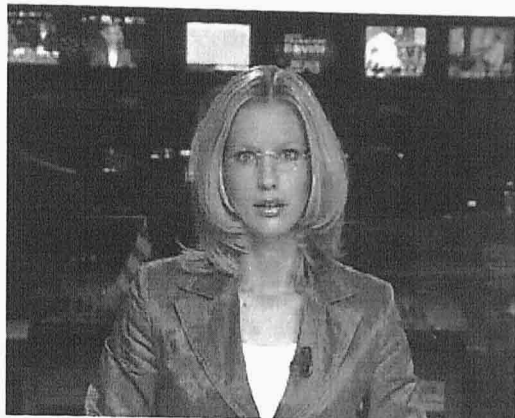
19.5. Příloha č. 5: Moderátorka Událostí Iveta Toušlová (obrázek)

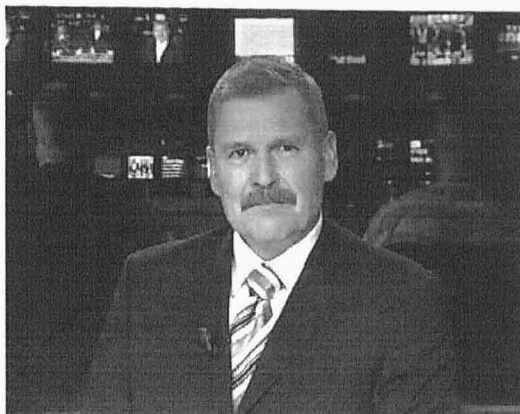
19.6. Příloha č. 6: Moderátor Událostí Bohumil Klepetko (obrázek)

**19.7. Příloha č. 7: Moderátorka Televizních novin Pavla Charvátová
(obrázek)**

**19.8. Příloha č. 8: Moderátor Televizních novin Pavel Dumbrovský
(obrázek)**

**19.9. Příloha č. 9: Moderátorka Televizních novin Lucie Borhyová
(obrázek)**

**19.10. Příloha č. 10: Moderátor Televizních novin Reynolds
Koranteng (obrázek)**

**19.11. Příloha č. 11: Moderátorka Televizních novin Květa Fialová
(obrázek)**

**19.12. Příloha č. 12: Moderátor Televizních novin Karel Voříšek
(obrázek)**

**19.13. Příloha č. 13: Moderátorka 1. zpráv Světlana Zárubová
(obrázek)**

19.14. Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Petr Tichý (obrázek)

**19.15. Příloha č. 15: Moderátorka 1. zpráv Terezie Kašparovská
(obrázek)**

19.16. Příloha č. 14: Moderátor 1. zpráv Jiří Chum (obrázek)

